

ตัวเข้มาก่อนสอบสนามหลวง นักธรรมเอก
วิชาการวิจารณ์ พุทธาณุปุทธประวัติ และวินัยมุข
โดย พระอัครกิตติ ธมฺมสโร
วัดราชสิทธิาราม
แจกเป็นธรรมทาน

ข้าพเจ้า

ขอถวายเอกสารฉบับนี้เป็นธรรมทานแด่

เพื่อ

ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอุทิศผล บุญกุศลนี้ไปให้ไพศาล ถึงมารดาบิดาและอาจารย์
ทั้งหลายสถานญาติมิตรสนิทกัน คนเคยร่วมทำงานการทั้งหลาย มีส่วนได้ในกุศล
ผลของฉนั้น ทั้งเจ้ากรรมนายเวรและเทวัญ ขอให้ท่านได้กุศลผลนั้นเทอญ

“อ่านเอง ได้ปัญญา ถวายพระนักศึกษา ได้บุญ”

คำปรารภ จากผู้เรียบเรียง

...รวบรวมโดย พระอัครกิตติ ธรรมเสวี
แนวข้อสอบตัวเขียนนักธรรมเอกที่ท่านถืออยู่นี้ ข้าพเจ้าจัดทำขึ้นเป็นวาระที่ ๓ เพื่อให้เนื้อหาครบสมบูรณ์ จากที่ข้าพเจ้าได้เตรียมตัวสอบมาตลอดสามปี พบว่านักธรรมเอกนี้มีเนื้อหาละเอียดลเอียดกว่านักธรรมตรี และนักธรรมโทมาก

แต่ขอให้นักศึกษาลองอ่านดูว่า พระศกสตาตร์กล่าวไว้ว่า **วิธีเรียนทุกขมัจจุติ** คนเราล่วงทุกข์ได้ด้วยความรู้ พระศกสตาตร์กล่าวไว้ว่า **วิธีเรียน** วิชาหนึ่งแน่นอน

ความดีของแนวข้อสอบสนามหลวงนักธรรมเอกเล่มนี้ ขอถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา บิฑามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณทั้งหลาย หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

อนึ่งในปีนี้ ดำริจักทำเอกสารนี้ แจกเป็นสาธารณประโยชน์ทั่วประเทศจำนวน ๖๐,๐๐๐ เล่ม แบ่งเป็นนักธรรมตรี โท เอก อย่างละ ๒๐,๐๐๐ เล่ม ผู้มีจิตศรัทธาสามารถสมทบทุนจัดสร้างธรรมทาน โดยโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนเพื่อสร้างธรรมทานบัญชีออมทรัพย์ อ.อมลสิน สาขาเจริญพาศน์ เลขที่ ๐1-๐117-20-073889-9 ชื่อบัญชี **พระอัครกิตติ ธรรมเสวี** ขอโมทนาบุญเป็นอย่างสูง ๆ

ธรรมเสวีภิกขุ
๑ สิงหาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวงวิชาธรรมวิจารณ์	๔
ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวงวิชาพุทธาณุปุทธประวัติ	๒๐
ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวงวิชาวินัยมุข เล่ม ๓	๔๑
ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์	๔๘

ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวง วิชาธรรมวิจารณ์

๑. ความเป็นอนัตตาแห่งสังขาร พึงกำหนดรู้ด้วยอาการอย่างไรบ้าง (๕๑)
ตอบ ด้วยอาการอย่างนี้ คือ
- ก) ไม่อยู่ในอำนาจ หรือฝืนความปรารถนา
 - ข) แสงต่ออดีต
 - ค) ความเป็นสภาพาพเจ้าของมีได้
 - ง) ความเป็นสภาพสูญ ๆ
๒. พระบาลีว่า **ลัญจ ภิกขุ อมํ นวํ** แปลว่า ภิกษุ เอเจจงวิตเรื่อนี้ คำว่า เรือ และ คำว่า วิต ในที่นี้ หมายถึงอะไร (๕๑)
ตอบ **เรือ** หมายถึง อตภาพร่างกาย
วิต หมายถึง บรรเทากิเลส และบาปกรรมเสียให้บางเบา จนขจัดได้ขาด ๆ
๓. บาลีอุเทศว่า **วิมุตตสฺมิ วิมุตตมิตติ ญฺณํ โหติ** แปลว่า เมื่อหลุดพ้นแล้ว หมายความว่าหลุดพ้นแล้ว ย่อมมี ใครเป็นผู้หลุดพ้น และหลุดพ้นจากอะไร (๕๑)
ตอบ จิตเป็นผู้หลุดพ้น ๆ หลุดพ้นจากอาสวะกิเลส ๓ ๆ
๔. สอุปาทิสถเนยพพาน กับ อุปาทิสถเนยพพาน ต่างกันอย่างไร พระบาลีว่า **เตสํ วุบโสม สุโย** ความเข้าใจไปสงบแห่งสังขารเหล่านั้น เป็นสุข จิตเป็นนิพพานชนิดใด (๕๑)
- ตอบ **สอุปาทิสถเนยพพาน** เป็นความดับกิเลสที่ยังมีเบญจขันธ์เหลือ **อุปาทิสถเนยพพาน** เป็นความดับกิเลสไม่มีเบญจขันธ์เหลือ ๆ
๕. ผู้จะเจริญวิปัสสนาภาวนา พึงศึกษาให้รู้จักกรรม ๓ ประการ อะไรบ้าง (๕๑)
ตอบ กรรม ๓ ประการ คือ
- ก) กรรมเป็น**ภูมิ**เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาณัน (มีขันธ์ ๕ เป็นต้น)
 - ข) กรรมเป็น**รากเหง้า** เป็นเหตุที่เกิดขึ้นตั้งอยู่ของวิปัสสนาณัน (คือลิล วิสสุติ และจิตวิวิสุติ)
 - ค) **ตัว** คือ วิปัสสนาณัน (คือ วิสสุติ ๕ ที่เหลือ) ๆ

๖. ในส่วนสังสารวัฏ ลัทธิโลกดกยแล้ว มีคติเป็นอย่างไร จงอ้างบทสัพทประกอบ (๕๑,๕๖)

ตอบ มีคติเป็น ๒ คือ ตายแล้วไปสู่สุคติ มีบาลีว่า **จิตเต อตฺถกิลฺยฺสฺสฺสุคฺติ ปาฎิกงฺขา** ตายแล้วไปสู่ทุคติ มีบาลีว่า **จิตเต สฺวกิลฺยฺสฺสฺสฺทุคฺติ ปาฎิกงฺขา** ๑

๗. **นิพพิทาญาณ** หมายถึงอะไร **ปฏิบทาแห่งนิพพิทา** เป็นเช่นไร (๔๕)

ตอบ หมายถึงปัญญาของผู้บำเพ็ญเพียรจนเกิดความหน่ายในสังขาร ๑ การพิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็น อนัตตา แล้วเกิดนิพพิทา เบื่อหน่ายในทุกขันธ์ ไม่เพเลิตเพเลินหมกมุ่นอยู่ในสังขารอัน ยั่วชวนเสนาหา นี้เป็นปฏิบทาแห่งนิพพิทา ๑

๘. **จริต** คืออะไร เพราะเหตุใดจึงต้องเจริญกัมมัญฐานให้เหมาะแก่กับจริตของตน (๕๑) จริตของคนในโลกนี้มีกี่ประเภท อะไรบ้าง (๕๗,๕๖) คนสูงอายุมีความ กังวล นอนไม่หลับ เพราะคิดห่วงลูกหลาน เป็นต้น จัดเป็นคนมีจริตอะไร กัมมัญฐานข้อใดเป็นที่สบายแก่คนจริตนั้น (๕๗) นิรณัน ๕ อย่างไร

ตอบ คือ ความประพฤติเป็นปกติของบุคคล ๑ เพราะกัมมัญฐานแต่ละอย่างก็เป็นที่สบายของคนแต่ละจริต ถ้าเจริญไม่เหมาะแก่กับจริต การมัญฐานก็จะสำเร็จได้โดยยาก ๑

มี ๖ ประเภท ราคาจริต ๑, โทสจริต ๑, โมหจริต ๑, ลัทธิชาจริต ๑, วิตักกจริต ๑, พุทธิจริต ๑ ๑

กามฉันท์ สงเคราะห์เข้าในราคะจริต
พยาบาท สงเคราะห์เข้าในโทสจริต
ถิ่นมัทธะ สงเคราะห์เข้าในโมหจริต
อุทธัจจกุกกุกจะ สงเคราะห์เข้าในวิตักกจริต
วิจิกิจฉา สงเคราะห์เข้าในโมหจริต ๑

๙. **นิพพิทา** คืออะไร บุคคลผู้ไม่ประสบบลายศสรรเสริญสุข จึงเบื่อหน่ายระอา อย่างไรก็ตามนี้ จัดเป็นนิพพิทาหรือไม่ เพราะเหตุใด (๕๑)

ตอบ คือ ความหน่ายในเบญจขันธ์ หรือในทุกข์ขันธ์ด้วยปัญญา ๑ ไม่จัดเป็นนิพพิทา เพราะยังเบื่อหน่ายด้วยท้อแท้ มิใช่เป็นความหน่ายด้วยปัญญา ๑

๑๐. **วิปลาส** คืออะไร แบ่งตามจิตและเจตสิกได้กี่ประเภท อะไรบ้าง (๕๑)

ตอบ คือ กิริยาที่ถือโดยอาการปริวิตติจากความเป็นจริง ๑ แบ่งได้ ๓ ประเภท ๑

๑๑. อารมณฺขของสติปัญญา มีอะไรบ้าง ภาิกษผู้เจริญสติปัญญาพึงมีคุณสมบัตินี้ อะไรบ้าง (๕๑)

ตอบ มี ๓ กาย เวทนา จิต ธรรม ๑

ทั้งมี ก) **อาตปปี** มีความเพียรเมากิเลส ข) **สัมปะทาโน** มีสัมปะชัญญะ ค) **สติมา** สติดี

ตอบ คือ **สหคตทุกข์** คือทุกข์เช่นไร มียศที่ถือว่าเป็นทุกข์นั้น มีอติบายอย่างไร (๕๐) **สหคต** คือได้รับตั้งเป็นใหญ่กว่าคนสามัญเป็นขึ้น ๑ ต้องเป็นอยู่ดีกว่าคนสามัญ จำต้องมีทรัพย์สินมากเป็นกำลัง มีกหาได้เมพพอใช้ ต้องมีภาระมาก ไม่มีเวลาเป็นของตนเอง เป็นที่เกาของผู้อื่นจนมุ่งนั่ง ต้องพลงอยลู่ทุกข์ด้วยเขา ๑

๑๓. **ไวพจน์** แห่ง**วิราคะ** ได้แก่อะไรบ้าง (๕๐)

ตอบ ได้แก่ **มทินมฺมฺทโน** แปลว่า ธรรมยังความเมาให้สร่าง
ปิปาสรินโย แปลว่า ความนำเสียซึ่งความกระหาย
อาลยสมฺมุคฺชาโต แปลว่า ความถอนขึ้นด้วยดีซึ่งอาลัย
วณฺญูปฺจุเจมิเท แปลว่า ความเข้าไปตัดเสียซึ่งวิญญะ
ตยฺกฺทฺชโย แปลว่า ความลื่นไปแห่งตั้งดมหา
วิราโค แปลว่า ความลื่นก้าหนด
นิโรโธ แปลว่า ความดับ
นิพพานํ แปลว่า ธรรมขมาติหาเครื่องเลียบแบงมีได้ ๑

๑๔. ภายตลาคติที่มีมัญฐานกับอสุภกัมมัญฐาน ต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร จงอธิบาย (๔๙,๕๕) กติณ แปลว่าอะไร และเป็นคู่ปรับกับนิวรรณชนิดไหน (๕๕)
ตอบ ต่างกันที่อารมณ์ คือ **กายตลาคติ** พิจารณาอาการภายในของตนเองเป็นอารมณ์ **อสุภะ** พิจารณาชกาศศพเป็นอารมณ์ ๑

เหมือนกันตรงที่พิจารณาให้เห็นเป็นปฏิกุล ไม่งามเหมือนกัน และเป็นปฏิบัติชกาศอกามฉันท์ ะอีกทั้งเป็นเครื่องกำจัดวิปลาสข้อที่เห็นว่าลวงงานในสิ่งที่ไม่สวายนมได้ด้วย ๑ แปลว่า วัตถุอันจูงใจ คือจูงใจให้เข้าไปผูกอยู่ เป็นชื่อของกัมมัญฐาน ที่มีนิमित หรือมีวัตถุที่ชื่อว่ากติณเป็นอารมณ์ เป็นคู่ปรับแก้ทุกข์จากกุศลจนิวรรณ ๑

๑๕. บาลีแสดงปฏิบัติพาแห่งสันติว่า **โลกามิสฺ ปชเห สมนฺติปะกฺโข** ความว่า ผู้เพ่งความสงบพึงละอามิสฺในโลกเสีย ความสงบ ได้แก่อะไร อามิสฺ ได้แก่อะไร เพราะเหตุไรจึงเรียกว่าอามิสฺ (๕๐,๕๔)

ตอบ ได้แก่ ความเรียบร้อยทางกายทางวาจาและทางใจ ๑
ได้แก่ บัญญัติกามคุณ คือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันน่าปรารถนาน่าใคร่มาชอบใจ ๑

เพราะเป็นเครื่องล่อใจให้ติดในโลก ดุจเหยื่ออันเบ็ดเหยื่ออยู่ ๑

๑๖. **วิมุตติ** เป็นโลกียธรรมหรือโลกุตตรธรรม เป็นสภาวะหรืออนาสวะ (๕๐,๕๖)
ตอบ ถ้ามุ่งเอาบาสีซึ่งคือ **เจตวิมุตติ** และ**ปัญญาวิมุตติ** ก็เป็นโลกุตระและอนาสวะอย่างเดียว ถ้ามุ่งเอาอรรถกถาซึ่งคือ วิมุตติ ๕ วิมุตติเป็นโลกียะก็มี เป็นสภาวะก็มี คือ **ตทั้งวิมุตติ** และ**วิภังขณวิมุตติ** เป็นโลกียะและเป็นสภาวะ **สมุทเทวิมุตติปฏิบัติสัทธีวิมุตติ** และ**นิสสรณวิมุตติ** เป็นโลกุตระและอนาสวะ ๑

๑๗. **เนอรากุตร** ทรงแสดงอุปมาชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายไว้อย่างไรบ้าง จงบอกมา ๓ ข้อ ที่ทรงแสดงไว้เช่นนั้นเพื่ออะไร (๕๐)

ตอบ ทรงแสดงไว้ดังนี้ คือ (ให้ตอบเพียง ๓ ข้อ) ๑. เหมือนหยาดน้ำค้าง ๒. เหมือนดอกไม้หน้า ๓. เหมือนรอยเมฆพัดลงแม่น้ำ ๔. เหมือนลำธารอันไหลมาจากภูเขา ๕. เหมือนก้อนเพชร ๖. เหมือนหินนั้นนอนไปไฟ ๗. เหมือนโคที่เขาคจะฆ่า ๑
ทรงแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้เร่งรีบทำความดีให้ทันกับเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ ๑

๑๘. เพราะเหตุใด พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงชักนำให้บำเพ็ญสมาธิ หัวใจสมถะกัมมัญฐานมีอะไรบ้าง (๕๐,๕๖,๕๕) พระพุทธจรจาแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในกาทรทรงแสดงธรรมรำใจในตัวอย่างการอย่างไรบ้าง (๕๖)
ตอบ เพราะใจที่อบรมดีแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ใหญ่ เป็นกำลังสำคัญในอันจะทำให้คิดเห็นอรรถธรรมและเหตุผลอันสุขุมลุ่มลึก พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ในพระบาลีว่า **สมาธิโต ยถาภูตํ ปชานาติ** ผู้มีใจตั้งมั่นแล้ว ย่อมรู้ตามเป็นจริง ๑ **สมาถาคตลาคติ** เมตตา พุทธานุสสติ กติณ **จตุธาตวิวัฒานะ** ๑

ตัวอย่างการ ๔ คือ
ก) **สมุทสุตสนา** อธิบายให้เห็นแจ่มแจ้ง ให้เข้าใจชัด
ข) **สมาทาบนา** ชวนให้มีแก่ใจสมทาทาน คือทำตาม
ค) **สมุทเตตสนา** ชักนำให้เกิดอุตสาหะจากหาญเพื่อจะทำ
ง) **สมุทปัสสนา** พยายามให้สำเร็จในอันทำ ๑

๑๙. คำว่า **มกนิมฺมทโน** **ธรรมยังความเมกาให้สร้าง** หมายถึงความเมกาในอะไร (๕๕)
ตอบ หมายถึงความเมกาในอารมณ์อันช่ยวนให้เกิดความเมกาทุกประการ เช่น สมบัติแห่งชาติ สกุล อสิริยะ ปรริวาร กิติ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข กิติ เขียววัย ความหาโรคมิได้ และชีวิต กิติ นับเข้าในอารมณ์ประเภทนี้ ๑

๒๐. วิราคะเป็นยอดแห่งธรรมทั้งปวง คำว่า **ธรรมทั้งปวง** หมายถึงอะไร นิโรธที่เป็นใจพจนแห่งวิราคะ หมายถึงอะไร (๕๕)

ตอบ หมายถึง **สังขตธรรม** คือธรรมอันธรรมตาปรุงแต่ง และ**อสังขตธรรม** คือ ธรรมอันธรรมตานิได้ปรุงแต่ง ๑

หมายถึง **ความดับทุกข์** เนื่องมาจากดับตัณหา ๑

๒๑. ในบรรดาสังขตธรรมนั้น อะไรเป็นยอด เพราะเหตุไร (๕๐)

ตอบ ยัฏฐังคิกมรรคเป็นยอด ๑
เพราะองค์ ๘ แต่ละองค์ ๆ ของยัฏฐังคิกมรรคก็เป็นธรรมดี ๆ รวมกันเข้าทั้ง ๘ ย่อมเป็นธรรมดียิ่งนัก และเป็นทางเดียนำไปถึงความดับทุกข์ หรือถึงความหมดจดแห่งทีสสนะ ๑

๓๐. พระบาลีว่า "ภิกษุ เธอจงวิตเรื่องนี้ เรื่องที่เธอวิตแล้ว จักพลันถึง" จงให้ความหมายคำต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามพระบาลีนั้น (๔๔)

- ก) เรื่องนี้
- ข) จงจิต (วิตอะไร)
- ค) เรื่องที่วิตแล้ว
- ด) อติภาพร้างกายนี้
- ง) วิตทำ คือพระนิพพาน
- จ) ในสังสารวัฏ ๑

๓๑. บาลีแสดงปฏิบัติบาทแห่งวิปัสณาว่า **เย จิตตํ สญฺญเมตฺตญฺญุตติ โมกฺขญฺตติ มการ พฺนุชฺฌนา** ผู้ใดสำรวมจิต ผู้นั้นจักพ้นจากบ่วงแห่งมาร

- ก) คำว่า "บ่วงแห่งมาร" ได้แก่อะไร (๒๖)
- ข) การสำรวมจิตให้พ้นจากบ่วงมาร ในธรรมวิจยารมณ์ท่านแนะนำวิธีปฏิบัติไว้อย่างไร และถ้าจะจัดเข้าไตรสิกขา จัดได้อย่างไร (๔๙,๕๐)

๓๒. การทำวัตรสวดมนต์ เป็นกิจวัตรของพระภิกษุสามเณรและเป็นภิกษุสามเณรจำนวนมาก จงแสดงวิธีเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ในบททำวัตรเช้า มาดูพอเป็นตัวอย่าง (๕๙)

- ๑. **สังฆมอณิทรียัม** ให้ความยินดีครอบงำ ในเมื่อเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องแผ้วถั่วพพะ อันน่าปรารถนา
- ๒. **มนสิการกัมมัญญาน** อันเป็นปฏิบัติปฏิบัติต่ออากามฉันท์หะ คืออสุภะและกายคตา-สติหรืออันยังจิตให้หลุด คือมรรณสตติ
- ๓. **เจริญวิปัสสนา** คือ พิจารณาสังขารแยกออกเป็นขั้นขั้น ถิ่นฐานเห็นในความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ๑

จัดเข้าไตรสิกขา ดังนี้

- ประการที่ ๑ จัดเข้าใน**ศีลสิกขา**
- ประการที่ ๒ จัดเข้าใน**จิตตสิกขา**
- ประการที่ ๓ จัดเข้าใน**ปัญญาสิกขา** ๑

๓๒. จงแสดงวิธีเจริญ**มูทิตา** พร้อมทั้งอานิสงส์แห่งการเจริญ พอเป็นตัวอย่าง **ตอบ** วิธีเจริญมูทิตานี้ เมื่อได้เห็นหรือได้ยินมนุษย์หรือสัตว์เป็นอยู่สุขสบายเจริญรุ่งเรืองด้วยสุขสงบดี พึงทำจิตใจให้ชื่นชมยินดี แล้วแผ่เมตตาจิตไปว่า สัตว์ผู้นี้หนอบริบูรณ์ยิ่งนัก มีสุขสงบดีมาก จงเจริญยิ่งขึ้นด้วยสุขสงบดียิ่ง ๆ เติบ เมอเจริญอยู่เรื่อย ๆ ย่อมได้รับอานิสงส์ คือ จะละความริษยาในสมบัติของผู้อื่นได้ ๑

๓๓. บุคคลผู้ถูกนิรโทษ ๕ ครอบงำ พึงแก้ด้วย**กัมมัญญาน** และ**กายคตาคติ**

- ตอบ** ถูกกัมมัญญานและกตาคติ พึงแก้ด้วย**เมตตาพรหมวิหาร**
- ถูกกตาคติจะครอบงำ พึงแก้ด้วย**อนุสติกัมมัญญาน**
- ถูกอุทัจจกุกุจะครอบงำ พึงแก้ด้วย**กถา** หรือ**มรรณสตติ**
- ถูกวิจิจจกฐาครอบงำ พึงแก้ด้วย**จตุธาตวธาต** หรือ**วิปัสสนากัมมัญญาน** ๑

๓๔. การทำวัตรสวดมนต์ เป็นกิจวัตรของพระภิกษุสามเณรและเป็นภิกษุสามเณรจำนวนมาก จงแสดงวิธีเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ในบททำวัตรเช้า มาดูพอเป็นตัวอย่าง (๕๙)

ตอบ การสวดมนต์การพระรัตนตรัยกิติ สวดสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยกิติ เป็นการน้อมจิตระลึกถึงคุณพระพุทเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ชื่อว่าเจริญพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ จัดเป็น**สมถกัมมัญญาน** ๑

๓๕. **อาหารปริยญญุกุท** คืออะไร จะบรรเทาได้ด้วยวิธีอย่างไร (๔๔)

ตอบ คือ ทุกข์ในการหาเลี้ยงชีพ เช่น ต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เมื่อผลประกอบการไม่ดีก็ทะเลาะกัน และเมื่อแย่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เป็นอยู่ด้วยปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพเท่าที่จำเป็น ตัดสิ่งฟุ้งเฟ้อที่ไม่จำเป็นออกไป ยินดีเท่าที่ตนมีอยู่โดยยึดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิต ๑

๓๖. **อนิจจา**แห่งสังขารทั้งหลาย จะกำหนดรู้ได้ด้วยวิธีใดบ้าง (๔๘)

ตอบ ๑. **กำหนดรู้ในทางง่าย** ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้นในเบื้องปลาย ได้ในบาลีว่า **อนิจจา วต สงขารา อุปาทายธมฺมิมิน อนุปชฺชิตฺวา นิรชฺฌนฺติ** สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้นและความเสื่อมสิ้นเป็นธรรมดา เกิดขึ้นแล้วย่อมดับ

๒. **กำหนดรู้ในทางละเอียดกว่านั้น** ด้วยความแปรในระหว่างเกิดและดับได้ ในบาลีว่า **อุจฺเจนฺติ กาลา ตฺรยญฺติ รตฺติโย วโยคฺคา อนุปฺพุทฺโธ ฆพฺพฺติ** กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป ซึ่งแห่งวัยย่อมและลำดับไป

๓. **กำหนดรู้ในทางสุขุม** ด้วยความแปรแห่งสังขารในช่วงขณะหนึ่ง ๆ คือ ไม่คงที่อยู่นานเพียงระยะกาลนิดเดียวก็แปรแล้ว ได้ในคาถาวิสุทธิมรรค ว่า **ชีวิติ อุตฺตภาโว จ สุขทุกฺขา จ เภวลา**

เอกจิตฺตสฺมา ยุตฺตา **สทฺโธ วุตฺเต ชโย**
ชีวิต อุตตภาพ และสุขทุกขที่ขงมวล ประกอบกันเป็นธรรมแลมอดด้วยจิตดวงเดียว ขณะย่อมเป็นไปพลัน ๆ

๓๗. พระพุทธพจน์ว่า **"นฺตฺถิ สฺนฺติปฺร สฺข"** สุขอันยิ่งกว่าความสงบไม่มี จะไม่เป็นการปฏิเสธสุขอย่างอื่นไม่ทั้งหมดหรือ จงอธิบาย (๔๙)

ตอบ ไม่เป็นการปฏิเสธเสียทีเดียว เช่นทรงแสดงถึงสุขของคฤหัสถ์ ๔ อย่างไว้ เป็นต้น แต่สุขอย่างอื่นนั้นยังเจือไปด้วยทุกข์อยู่ ยังต้องอิงอาศัยผู้อื่น ลึกลงไป เรียกว่า **อามิสฺสุข** หรือสุขอิงอามิส ถึงปัจจัยภายนอก ยังไม่ใช่สุข ไม่อาจนับว่าเป็นสุขที่แท้จริงได้ มีแต่ความสงบเท่านั้นที่บริสุทธิ์อย่างแท้จริง เพราะไม่เจือไปด้วยความทุกข์ ไม่ต้องอิงอาศัยสิ่งอื่นปัจจัยภายนอก เรียกว่า **นิรามิสฺสุข** ฉะนั้นสุขที่ยิ่งกว่าความสงบจึงไม่มี ๆ

๓๘. จงจินตนาพรคุณ แต่ละอย่างลงในพระปัญญาคุณและพระกรุณาคุณ (๕๐)

ตอบ บท **อर्थ สมนฺตมฺพฺโพโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺคฺโคโต โลกวิทู** เป็นพระปัญญาคุณ
บท **อนฺนุตฺตโร ปุริสฺทมฺมสฺสารถิ สฺตฺถา เทวมฺมสุตฺถานํ** เป็นพระกรุณาคุณ
บท **พฺพโธ ภควา** เป็นพระปัญญาคุณ และพระกรุณาคุณทั้งสอง (สุคฺโคโต ในที่บางแห่งจัดเป็นทั้งพระปัญญาคุณ ทั้งพระกรุณาคุณ) ๆ

๓๙. ลัทธิโลกตายแล้วมีคติเป็นอย่างไร ปัจจุบันภพนั้น เกี่ยวเนื่องกับลัทธิปราชญ์อย่างไร (๕๑)

ตอบ ลัทธิโลกตายแล้ว มีคติเป็น ๒ คือ ถ้าทำดี คือประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ก็ไปสู่สุคติ ถ้าทำไม่ดี คือประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ก็ไปสู่ทุคติ ๆ

จิตชั่วในปัจจุบัน ย่อมเป็นปัจจัยแห่งปฏิสนธิในลัทธิปราชญ์ ภูมิและภพในภพภพภาคหน้าขึ้นอยู่กับภูมิและภพชั้นของจิตในปัจจุบันนี้ ดั่งมีหลักธรรมในอุทตฺตบาลีแสดงว่า เมื่อจิตเศร้าหมอง ทุคติเป็นอันหวังได้ และเมื่อจิตไม่เศร้าหมอง ทุคติเป็นอันหวังได้ ๆ

๔๐. ผู้เจริญเมตตาพรหมวิหาร ท่านสอนให้แบ่งไปในตนก่อน มีความมุ่งหมายอย่างไร (๕๒)

ตอบ มีความมุ่งหมายอย่างนี้ ให้ทำตนเป็นพยานว่า ตนนี้ योगิกได้แต่ความสุข เกลียดชังทุกข์และภัยต่าง ๆ ฉะนั้น เมื่อตัดตัวทั้งหลาย ก็ योगิกได้สุข เกลียดชังทุกข์และภัยต่าง ๆ ฉะนั้น เมื่อเห็นเช่นนี้แล้ว จิตก็ปราศจากจะหวั่นไหวถึงดีชั่ว มีความสุขความเจริญ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงให้แบ่งเมตตาจิตไปในตนก่อน ๆ

๔๑. พระศิริมานนท์ทนายจากอาพาธหนัก เพราะพึงธรรมอะไร ใครเป็นผู้แสดงชื่อว่า **"สพฺพสุขชาเรสุ อนิจฺจสฺสยฺยา** ความจำหายความไม่เที่ยงในสังขาร ทั้งปวง" มีใจความว่าอย่างไร (๕๓)

ตอบ เพราะพึงศิริมานนทสูตร ๆ พระอานนทเถระ เป็นผู้แสดง ๆ มีความว่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเบื่อหน่าย ย่อมระอา ย่อมเกลียดชัง แต่สังขารทั้งปวง ๆ

๕๒. **กิลตฺถกาม** และ**วัตฺถุกาม** ได้แก่อะไร อย่างไร อย่างไรเป็นมาร และเป็นบ่วงแห่งมาร เพราะเหตุใด (๕๔)

ตอบ กิลตฺถกาม ได้แก่ เจตสิกอันเศร้าหมอง ชักให้ใคร่ ให้รัก ให้อยากได้ กล่าวคือ ตัณหา ความทะยานอยาก ราคะความกำหนัด อรติความซึ่งเคียด เป็นต้น จัดเป็นมาร เพราะเป็นโทษล้างผลาญคุณความดี และทำให้เสียคน ๆ
วัตฺถุกาม ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อันเป็นที่น่าพอใจ จัดเป็นบ่วงแห่งมาร เพราะเป็นอารมณ์ผู้ใจให้ติดแห่งมาร ๆ

๔๓. ในอัมมานุปัสถานาสติปฏิฐาน พระพุทธองค์ทรงแสดงวิธีพิจารณาสติ

สัมโพชฌงค์ ได้ช่วยอาการอย่างไร (๔๔)

ตอบ ด้วยอาการอย่างนี้ คือ เมื่อสติสัมโพชฌงค์ มีอยู่ ณ ภายในจิต ก็รู้ตัวว่าสติอยู่ ณ ภายในจิตของเรา เมื่อไม่มีอยู่ ณ ภายในจิต ก็รู้ตัวว่าไม่มีอยู่ ณ ภายในจิตของเรา เสร็จยังไม่เกิด แต่จะเกิดขึ้นด้วยประการใด ก็รู้ชัดด้วยประการนั้น เมื่อเกิดขึ้นแล้ว เจริญบริบูรณ์ขึ้นด้วยประการใด ก็รู้ชัดด้วยประการนั้น ฯ

๔๔. ชื่อว่า **อนัตตสังคยา** ในคิริมานนทสุตฺร ทรงให้ยกธรรมอะไรขึ้นพิจารณาว่าเป็นอนัตตา (๔๕)

ตอบ ทรงให้ยกอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และอายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ขึ้นพิจารณาว่าเป็นอนัตตา ฯ

๔๕. จงแสดงพุทธคุณ ๙ โดย**อิตตสมปatti** และ**ปรতিปฏิบัติ** พอได้ใจความ ในพระพุทฺธคุณ ๙ ประการนั้น ส่วนไหนเป็นเหตุ ส่วนไหนเป็นผล เพราะเหตุใด (๔๕)

ตอบ พระพุทฺธคุณตั้งแต่ **อรหัง จนถึง โลกวิทู** เป็นพระพุทฺธคุณส่วนอิตตสมปatti พระพุทฺธคุณ คือ **อนุตฺตโร บุรุษามุสสารถิ สุตถา เทวามุสสารถิ** เป็นพุทฺธคุณส่วนปรতিปฏิบัติ พระพุทฺธคุณ คือ **พุทธโธ ภควา** เป็นพระพุทฺธคุณทั้งอิตตสมปatti และปรতিปฏิบัติ ฯ

พระพุทฺธคุณส่วนอิตตสมปatti เป็นเหตุ ส่วนปรติปฏิบัติ เป็นผล เพราะทรงบริบูรณ์ด้วยพระพุทฺธคุณส่วนอิตตสมปatti ก่อนแล้วจึงทรงบำเพ็ญพุทฺธกิจให้สำเร็จประโชชน์แก่เวไนย ฯ

๔๖. พระบรมศาสดา ทรงแสดงอานิสงส์แห่งวิปัสสนา **ไว้ในอนัตตลักขณสูตร** อย่างไร (๔๖)

ตอบ ทรงแสดงไว้ว่า **เอว ปฐลั กิขเว สุตวา อริยสวโก** เป็นต้น ความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสวโกผู้ได้สติแล้ว เมื่อเห็นอย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่าย ย่อมฟอกจิตให้หมดจด เพราะการฟอกจิตให้หมดจดได้ จิตนี้ก็พ้นจากอาสวะทั้งปวง เสมอจิตพ้นพิเศษแล้ว ก็มีญาณหยั่งรู้ว่า พ้นแล้ว และเธอรู้อุปะจักษัตถวา ชาตัสสิณแล้ว พรหมจรรย์ คือ กิจพระศาสนาได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นที่ต้องทำเช่นนั้น ไม่มีอีก ฯ

๔๗. ในมหาสติปฏิฐานสูตร สติปฏิฐาน ๔ มีชื่อเรียกอีกอย่างว่ากระไร สติปฏิฐาน ๔ นั้น มีอานิสงส์อย่างไรบ้าง (๔๗)

ตอบ **เอกายนธรรม** ฯ
มีอานิสงส์ ๕ ประการ คือ เพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย ๑, เพื่อความข้ามพ้นโสภณะและปริเวท ๑, เพื่อความดีบุญแห่งทุกขและโทมนัส ๑, เพื่อบรรลุธรรมที่ควรรู้ ๑, เพื่อการทำให้แจ้งพระนิพพาน ๑ ฯ

๔๘. ความเกิด ความแก่ และความตาย จัดเข้าในทุกข์หมวดไหน โดยรวบยอด ทุกข์ที่แสดงในอัมมจักกัปปวัตตนสูตร ได้แก่ทุกขอย่างไร (๔๗) **นิพัตถุภัง** หมายถึงทุกข์อย่างไร (๔๖)

ตอบ จัดเข้าใน**สภาวะทุกข์** คือ ทุกข์ประจักษ์ถึงขาร ฯ ได้แก่ อุปาทานชั้น ๕ ฯ หมายถึง ทุกข์เนื่องนิตย์ หรือทุกข์เป็นเจ้าเรือน ได้แก่ ทนหา ร้อน หิว กระหาย ปวด อุจจาระ ปวดปัสสาวะ ฯ

๔๙. **ตัณหา**คืออะไร ตัณหานั้น เมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดขึ้นที่ไหนและเมื่อดับย่อมดับที่ไหน (๔๕)

ตอบ คือความอยาก ฯ เมื่อเกิดขึ้นย่อมเกิดในสิ่งเป็นที่รักที่ยั่งยืนในโลก เมื่อดับย่อมดับในสิ่งที่ไม่เป็นที่รักที่ยั่งยืนในโลก ฯ

๕๐. ในอนุสสติ ๑๐ ชื่อว่า **มรณัสสติ** ไม่ใช่ว่า **มรณานุสสติ** เพราะเหตุใด (๔๗)

ตอบ ที่ไม่ใช่อย่างนั้น ก็เพราะท่านสอนให้ผู้พิจารณาเห็นปรากฏชัดเป็นปัจจุบันธรรม จะได้เกิดความไม่ประมาท เป็นผู้ไม่กลัวกลัวไม่ย่อท้อต่อความตาย หากจะไปเอาความตายที่ล่วงมาแล้วยกขึ้นพิจารณา ในบางขณะอาจเกิดความกลัวตายขึ้นก็ได้ ฯ

๕๑. เนื้อความในภาณสูตรว่า "ปลงภาระอันหนักเสียแล้ว ไม่ถือเอาภาระอันอื่น" ถ้ามว่า ก) คำว่า "ภาระอันหนัก" ได้แก่อะไรบ้าง (๔๖)
ข) การถือและการปลงภาระอันหนักนั้น หมายถึงอะไร

ตอบ ก) ได้แก่ **เบญจขันธ์** ฯ
ข) การถือ หมายถึง การถือด้วยอุปาทาน การปลง หมายถึง การถอนอุปาทานด้วยปัญญา ฯ

๕๒. เทรล็กซ์ ที่ว่าเห็นได้ยากนั้น เพราะอะไรปิดบังไว้ (๔๕) ผู้พิจารณาอนิจจตา
ความเป็นของไม่เที่ยง ย่อมได้รับบอานิสงส์อย่างไร (๔๗) อนิจจตาที่กำหนดรู้ได้

ด้วยอาการอย่างไรบ้าง (๔๕)

ตอบ อนิจจตา **มีสันตติ** ความสืบต่อแห่งนามรูปปิดบังไว้ ทุกขตา **มีอิริยาบถ** ความ
ผลัดเปลี่ยนอิริยาบถปิดบังไว้ อนัตตตา **มีขณสังขยา** ความสำคัญเห็นเป็นก้อนปิดบัง
ไว้ ๖

ย่อมได้รับบอานิสงส์ คือเพิกถอนสันตติได้ ทำให้เห็นความเกิดขึ้นและความดับไป
ความไม่เที่ยงแห่งสังขารทั้งหลายด้วยขณสังขยาอันชอบ ย่อมเบื่อหน่ายในสังขารอันเป็น
ทุกข์ ดำเนินไปในหนทางแห่งความบริสุทธิ์ ๖

กำหนดรู้ได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ

- ก) **ในทางถ่าย** ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้นไปในเบื้องปลาย
- ข) **ในทางละเอียดกว่านั้น** ย่อมกำหนดรู้ได้ด้วยความแปรในระหว่างเกิดและดับ

ค) **ในทางอันเป็นอย่างสุขุม** ย่อมกำหนดเห็นความแปรแห่งสังขารในช่วง
ขณะหนึ่ง ๆ คือไม่คงที่อยู่นาน เพียงในระยะเวลาอันเดี๋ยวก็แปรแล้ว ๖

๕๓. การเจริญมรณสตโตอย่างไร จึงแยกกาย **ในวตสิกถิกายัพพะ** เมื่อภิกษุเห็น
ซากศพชนิดใดชนิดหนึ่ง ๙ ชนิดนั้น ท่านให้ภาวนาอย่างไร (๔๕)

ตอบ เจริญพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ มีสติ ระลึกถึงความตาย ๑, มีญาณ รู้ว่าความตาย
จักมีเป็นแน่ ตัจจะต้องตายเป็นแน่ ๑, เกิดสังเวชสลดใจ เจริญอย่างนี้จึงจะแยกกาย ๖
ท่านให้ภาวนาโดยการน้อมเข้ามาสู่กายนี้แล้วว่า **อสมฺปิ โข กายโย** ถึงร่างกายอันเล่า
เอวี่ ธมฺโม ก็คืออย่างนี้เป็นธรรมดา **เอวี่ ภาวี** จักเป็นอย่างนี้ **เอวี่ อนตฺโต** ไม่ล่วงความ
เป็นอย่างนี้ไปได้ ๖

๕๔. พระบาลีว่า **“ปญญา ปริสุตฺติ บุคคลยอหมตตด้วยปัญญา”** มีอธิบาย
อย่างไร (๔๖)

ตอบ บุคคลทำบาปเอง ย่อมเศร้าหมองเอง ไม่ทำบาปเอง ย่อมหมดจดเอง ความ
หมดจดและความเศร้าหมองเป็นของเฉพาะตน คนอื่นยังคนอื่นให้หมดจดหาได้ไม่ ๖

๕๕. อานาปานสติ ในคิริมานามหสูตร กับในมณฑลปิฎกานสูตร ต่างกันอย่างไร ผู้
เจริญเมตตาเป็นประจำย่อมได้รับบอานิสงส์ อย่างไรบ้าง (๔๕)

ตอบ ในคิริมานามหสูตร แสดงอาการกำหนดลมหายใจที่เป็นไปพร้อมในกาย เวทนา
จิต และธรรม ส่วนในมณฑลปิฎกาน แสดงแต่เพียงกายาธุสทนาเท่านั้น ๖

ย่อมได้รับบอานิสงส์ ๑๑ ประการ คือ

- ก) หลับอยู่ก็เป็นสุข
- ข) ตื่นอยู่ก็เป็นสุข
- ค) ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก
- ง) เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
- จ) เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
- ฉ) เทวตาทั้งหลายยอมรับศึกษา
- ช) ไฟไม่ไหม้ พืชหรือสัตว์ตราวุธ
ทั้งหลายประทุษร้ายไม่ได้
- ช) จิตตั้งเป็นสมาธิเร็ว
- ณ) มีพรหมฌองแสงงดงาม
- ญ) เมฆหลงทำกาลกิริยา คือเมื่อจะ
ตายยอมได้สติ
- ฎ) เมื่อตายแล้วแม้เกิดอีกก็เกิด
ในสถานที่ดี เป็นที่เลวสุดช ถ้า
ไม่เสื่อมจากฌาน ก็ไปเกิดใน
พรหมโลก ๖

๕๖. พระพุทธคุณบทว่า **“สตุถา เทวมงฺกุสฺถานั”** เมื่อกล่าวถึงพุทธจริยาในส่วนที่
ทรงสั่งสอนมหาชน ประมวลลงเป็นข้อได้อย่างไรบ้าง (๔๕)

ตอบ ประมวลลงได้ดังนี้

- ก) ทรงพระกรุณาหวังจะให้ผู้ที่ทรงสั่งสอน ได้ความรู้อันจะให้สำเร็จประโยชน์
- ข) ทรงมุ่งความจริงกับประโยชน์เป็นที่ตั้ง
- ค) ทรงทำกับตรัสเป็นอย่างเดียวกัน
- ง) ทรงฉลาดในวิธีสั่งสอน ๖

๕๗. วิปลลาธชื่อว่า วิปลลาธในของที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข จะถอนได้ด้วยลัญญา
อะไรในลัญญา ๑๐ ใจความว่าอย่างไร (๔๗)

ตอบ จะถอนได้ด้วย**อาทินวลัญญา** ๖
ใจความว่า ภิกษุยอมพิจารณาอย่างนี้ว่า กายอันมีแลมีทุกข์มาก มีโทษมาก เหล่า
อาพาธต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นในกายนี้ ๖

๕๘. ในทศกัณฑ์ ๑๐ อย่าง ความรักอันใจ หรือความผูกพันของอาชญา จัดเป็นทศกัณฑ์เช่นไร

ตอบ จัดเป็นวิปាកทศกัณฑ์ ๓

๕๙. พระพุทธคุณุณบงทว่า **สุโคติ** นั้น เป็นพระคุณส่วนอัครตถสมันต์ และส่วนปริษิต

ปฏิบัติอย่างไร จงอธิบาย (๕๗)

ตอบ พระคุณส่วน**อัครตถสมันต์** คือ เสด็จออกผนวชไม่ย่อท้อ เสด็จดำเนินไปตาม อัณัฐังคิกรมรรคเป็นมัชฌิมมาปฏิบัติภา มีได้ทรงกลับคืนมาสู่อำนาจกิเลสที่พระองค์ทรง ละแล้ว จนบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เสด็จไปในที่ใดก็ทรงไม่มีอันตรายใดจัก เกิดแก่พระองค์ได้ เสด็จไปกลับได้โดยสวัสดิ์ ๓

พระคุณส่วน**ปริษิตปฏิบัติ** คือ เสด็จจาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ เทศนาโปรดมหาชนให้ได้ ดวงตาเห็นธรรม ให้ได้รับประโยชน์ทั้งปัจจุบัน อนาคต และประโยชน์อย่างอื่น คือพระ นิพพาน หนึ่งทรงมีพระราชภาติ คือทรงกล่าวแต่คำที่จริงที่แท้ประกอบด้วยประโยชน์ แก่บุคคลที่ควรกล่าว เสด็จไประงับอันตรายด้วยความอนุเคราะห์เกื้อกูลแก่ปวงชน แม้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ทรงฝากรอยจารึก คือพระคุณความดีในโลก ดุจ ฝนตกลงยังพืชให้ผลัดผล เป็นประโยชน์แก่คนและสัตว์ผู้ฟังแผ่นดิน ๓

๖๐. ปริยัตติธรรม หมายถึงอะไร ที่ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะเหตุไร ธรรมทั้งปวงมี

ปฏิบัติ และปฏิเวธ มีคุณโดยย่ออย่างไร (๕๖)

ตอบ หมายถึง พุทธวจนะทั้งสิ้น ๓

ที่ได้ชื่อว่าปริยัตติธรรม เพราะเป็นธรรมต้องเล่าเรียนศึกษาให้รู้รอบคอบด้วยดี ๓

มีคุณโดยย่อดังนี้

ปริยัตติธรรม มีคุณคือ ให้รู้วิธีบำเพ็ญ ศิล สมาธิ ปัญญา

ปฏิบัติธรรม มีคุณคือ ทำกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์จนบรรลุมรรค ผล นิพพาน

ปฏิเวธธรรม คือ มรรค ผล นิพพาน มรรคผลนั้น มีคุณคือ ละกิเลสเป็นสมุจเฉท

ปหาน ส่วนนิพพาน มีคุณคือ ดับเพลิงกิเลสและกองทุกข์ได้ทั้งหมด ๓

แนวข้อสอบสนามหลวงวิชาพุทธทศกัณฑ์ประวัติ

...โดย พระอัครกิตติ์ ธรรมสาร

๑. พุทธประวัติ วิชาที่ ๑ ปริมาณ และวิชาที่ ๓ อปรกาล ที่ทรงรจนามาไว้ แสดง ถึงเรื่องอะไร (๕๑)

ตอบ **ปริมาณ** แสดงถึงเรื่องเป็นไปมาก่อนแต่บำเพ็ญพุทธกิจ

อปรกาล แสดงถึงเรื่องถวายพระเพลิงและแจกพระบรมธาตุ ๓

๒. ในขณะที่เสวยวิมุตติสุขได้ร่มไม่เมฆาโพธิ์ พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาข้อธรรมอะไร และธรรมนั้นมีความย่อว่าอย่างไร (๕๑)

ตอบ ทรงพิจารณา**ปฏิจจนูปปบาท** ๓

มีใจความย่อว่า สภาวะอย่างหนึ่งเป็นผลเกิดแต่เหตุอย่างหนึ่งแล้ว ซ้ำเป็นเหตุยังผล อย่างอื่นให้เกิดต่อไปอีก เหมือนลูกโซ่เกี่ยวคล้องกันเป็นสาย ๓

๓. **ปัญญาทวาริโลกะ** คืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร (๕๗)

ตอบ คือ การพิจารณาถึงความเหมาะสมใหญ่ ๕ ประการ ๓

มีความเป็นมาอย่างนี้ คือเมื่อพระมหาสัตว์เป็นสันตุลิตทวาราชอยู่ในดุสิตเทวโลก ทรง เทวดามหาอุลอรารธานีให้จุดลงไปบังเกิดในครุฑพระมารดา ในลำดับนั้น พระมหา สัตว์ยังมีได้ทรงให้ปัญญาแก่หมู่เทวดามหาอุลอรารธานี ต่อเมื่อทรงพิจารณาปัจจุ – มทวาริโลกะแล้ว จึงทรงให้ปัญญา ๓

๔. ในวันที่พระมหาบุรุษประสูติ มีสหชาติที่เกิดพร้อมกันกี่อย่าง อะไรบ้าง (๕๑, ๕๕)

ตอบ มี ๗ อย่าง คือ พระนางพิมพา ๑, พระอานนท์ ๑, กาทุทายีอมมาตย์ ๑, ฉันทะ ๑, มัจฉิกลุกะ ๑, ต้นมหาโพธิ์ ๑ และขุมทรัพย์ทั้ง ๔ ๓

๕. จงเล่าความเป็นมาของ**พุทธโกลาหล** (๕๐)

ตอบ เมื่อสุททาวาสมหาพรหมทั้งหลายลงมาเที่ยวประกาศทั่วมีนโลกธาวัว เบื้อง หน้าแต่นี้ล่วงไปอีกแสนปี พระสัพพัญญูจะบังเกิดในโลก ถ้าใครจะพบเห็น จงเว้นจาก เวรทั้ง ๕ อุตส่าห์บำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา กระทำการกุศลต่าง ๆ ดังซึ่ง จึง ทำให้เกิดพุทธโกลาหลขึ้น ๓

๖. **บุพพนิมิต** ๕ ประการที่เกิดแก่พระโพธิสัตว์ ก่อนจะจุติลงปฏิสนธิในครรภ์พระมารดา คืออะไรบ้าง (๔๙)

ตอบ คือ ดอกไม้ทิพย์ประดับกายเที่ยวแห่ง ๑, ฝ่ากุษาทรงมีสี่คร่าหมอง ๑, เหนือไหล่ออกจากกรักเร็ว ๑, ร่างกายปรากฏกุชรา ๑ และ พระทัยกระสันเป็นทุกข์ เหนื่อยหน่ายจากทั่วโลก ๑ ฯ

๗. พระวาทะที่พระมหาบุรุษทรงเปล่งในวันประสูตินั้น เรียกว่าอะไร ใจความโดยย่ออย่างไร พระพุทธกิจ ๕ อย่าง มีอะไรบ้าง ข้อไหนที่ทรงบำเพ็ญเป็นนิจตราบาปปรินิพพาน (๔๖)

ตอบ เรียกว่า **อาสาฬหาวจา** ฯ
ใจความย่อว่า **“เราเป็นผู้เลิศเป็นยอดแห่งโลก เราเป็นผู้เจริญผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ความบังเกิดขาคิดนี้ ณ ที่สุดบัดนี้ ความบังเกิดอีกมิได้มี”** ฯ

มี ๕ อย่าง คือ เวลาเช้า เสด็จออกบิณฑบาต ๑, เวลาเย็น ทรงแสดงธรรม ๑, เวลาเช้าค่ำ ทรงโอวาทภิกษุ ๑, เวลาเที่ยงคืน ทรงตอบปัญหาเทวดา ๑, เวลาอรุณรุ่ง ทรงตรวจดูเวไนยสัตว์ ฯ

เว้นข้อเสด็จออกบิณฑบาต นอกนั้นทรงบำเพ็ญเป็นนิจตราบาปเท่าปรินิพพาน ฯ

๘. **อาสาฬหาวจา** คือวาทะอย่างไร พระพุทธองค์ทรงยืนยันพระองค์เองว่า เป็น**สัมมาสัมพุทธะ** เพราะทรงอาศัยเหตุอะไร (๔๔)

ตอบ คือวาทะที่เปล่งอย่างองอาจ เป็นภาษาของบุรุษพิเศษหาหาไปเลย มีใจความว่า เราเป็นผู้เลิศ เป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ฯ
เพราะทรงอาศัยเหตุที่ตรัสรู้อย่าง ๔ อย่างแจ่มแจ้งครบถ้วนทุกประการ อันมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ จึงทรงปฏิญาณพระองค์ว่า เป็นสัมมาสัมพุทธะ ฯ

๙. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ มีปฏิหาริย์อะไรเกิดขึ้นบ้าง (๔๙)
ตอบ มีปฏิหาริย์ ๗ อย่าง คือ พระมารดาทรงประทับยืน ๑, ประสูติไม่ประอະเปื้อนด้วยครรภ์มถิทิน ๑, มีเทวดามาคออรับก่อน ๑, มีธรรมาจารย์นำเอ็นตกลมมาจากอากาศลงนพพระกาย ๑, เมื่อประสูติออกมาทรงเดินได้ ๗ ก้าว ๑, ทรงเปล่งวาจาเป็นบุพพนิมิตแห่งพระสัมมาสัมโพธิญาณ ๑, แผ่นดินไหว ๑ ฯ

๑๐. ในกรณำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณของพระโพธิสัตว์ อยากรทราบว่ การบำเพ็ญทุกรกิริยาและอุปมา ๓ ข้อ อย่งไรหนเกิดก่อน ทรงมีเหตุผลอย่างไร (๔๙)

ตอบ อุปมา ๓ ข้อเกิดก่อน การบำเพ็ญทุกรกิริยาเกิดภายหลัง ฯ
เพราะเมื่ออุปมา ๓ ข้อ มาปรากฏแก่พระองค์แล้ว ทรงคิดจะบำเพ็ญเพียรเพื่อป้องกันจิตไม่ให้อน้อมไปในกามารมณ์ได้ จึงทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ฯ

๑๑. ข้ออุปมาว่า “ไม้แห้งที่วางไว้บนบก ไกลหน้า สามารถให้ไฟได้” เกิดขึ้นแก่ใคร โดยนำไปเปรียบกับอะไร (๔๘)

ตอบ แก่พระมหาบุรุษ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ
โดยทรงนำไปเปรียบกับสมณพราหมณ์ทั้งหลายว่า สมณพราหมณ์บางพวกมีกายเหล็ก ออกจากกาม ใจก็ละความรักใคร่ในกาม ลงบดได้แล้ว หากพากเพียรพยายามอย่างถูกต้องย่อมสามารถตรัสรูธรรมได้ ฯ

๑๒. ในพุทธประวัติกล่าวถึงบุคคลต่อไปนี้เป็นชื่อ โสถิยพราหมณ์ ทุทุกชาติพราหมณ์ โทณพราหมณ์ วาอย่างไรบ้าง (๔๘)

ตอบ **โสถิยพราหมณ์** เป็นพราหมณ์ที่ถวายหญ้า ๘ ก้า แต่พระมหาบุรุษในเวลาเย็นแห่งวันตรัสรู้ **ทุทุกชาติพราหมณ์** เป็นพราหมณ์ที่เข้าเฝ้าทูลถามปัญหาแก่พระพุทองค์ขณะประทับ ณ ภายใต้อัมโขชปาณินโคร **โทณพราหมณ์** เป็นพราหมณ์ที่นำหน้าที่แบ่งพระบรมสารีริกธาตุแก่กษัตริย์ และพราหมณ์ทั้ง ๘ พระนคร ฯ

๑๓. พระบัญญัติข้อใดต่อกบวชตามพระมหาบุรุษเพราะมีความเชื่ออย่างไร การได้บรรลุอรุณผลของพระบัญญัติยวันเดียววันหรือต่างวันกัน (๔๔)

ตอบ มีความเชื่อว่า พระมหาบุรุษจะได้ตรัสรู้อย่างแน่นอน จึงพร้อมใจกันออกบวชติดตามเฝ้าอย่างใกล้ชิด ด้วยหวังว่า พระองค์จะได้ตรัสรู้แล้วจักได้เทศนาโปรดตน ฯ
การบรรลุอรุณผลขึ้นต้นต่างวันกัน โทณพญพราหมณ์บรรลุในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ พระวัชปะ พระภักทิยะ พระมหานามะ พระอัสสชิ บรรลุในวันแรม ๑ ค่ำ, ๒ ค่ำ, ๓ ค่ำ, ๔ ค่ำ ตามลำดับ ส่วนการบรรลุอรุณผลขึ้นสูงสุดวันเดียวกัน ด้วยพระธรรมเทศนา**อนัตตลักขณสูตร** ในวันแรม ๕ ค่ำเดือน ๘ ฯ

๑๔. ฤๅษีปัญจวิศวีศย์ออกบวชตาม และอยู่ปรนนิบัติพระพุทธรูปองค์ขณะทรงบำเพ็ญ ทุภกริรียา เพราะคิดอย่างไร หลีกหนีไปเพราะคิดอย่างไร และการทั้ง ๒ นั้น มีผลดี อย่างไร (๕๐)

ตอบ ออกบวชตามเพราะคิดว่า บรรพชาของพระองค์คงมีประโยชน์ พระองค์บรรลุ ธรรมได้ จักทรงสั่งสอนให้ตนบรรลุธรรมนั้นบ้าง ฯ

หลีกไปโดยคิดว่า พระองค์ทรงละทุกกริรียาแล้ว คงจะไม่บรรลุธรรมพิเศษอันใดได้ ฯ การมาปรนนิบัตินั้น ทำให้สามารถเป็นพยานได้ว่า พระพุทธรูปองค์ทรงเคยประพฤติ อัตถกิลมณานุโยคอย่างออกอุญช์มาแล้ว แม้เช่นนี้ก็ยังไม่เป็นทางที่จะให้รู้ธรรมพิเศษ อันนี้ได้ ส่วนการหลีกหนีไปนั้นก็เป็นผลดี เพราะเวลานั้นเป็นเวลาบำเพ็ญเพียรทาง จิต ซึ่งต้องการความสงบ ฯ

๑๕. บุคคลผู้ได้ชื่อว่า **อัปราชักขาติ** มีลักษณะอย่างไร พระโภณทัตถุญะได้นำมา เพิ่มช้ำกานว่า พระอัญญาโณณทัตถุญะ เพราะเหตุใด (๔๔)

ตอบ เป็นผู้ผู้มีกิเลสธูลีในปัญญาจักขุน้อยเป็นปกติ สามารถจะรู้ทั่วถึงธรรมได้โดยพลัน เพราะพระพุทธรูปองค์ทรงทราบ ว่า ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้วแก่ท่านจึงทรงเปล่ง พระอุทานว่า **อญญาติ วต โม โภณทัตถุญะ** **อญญาติ** ท่านจึงได้นำมาเพิ่มช้ำกานหน้าว่า **อัญญาโณณทัตถุญะ** ฯ

๑๖. **อุปายถณาน** ได้แก่อะไร พระพุทธรูปองค์ทรงบำเพ็ญงานนี้ในคราวใด และ ได้รับผลที่มุ่งหวังหรือไม่ อย่างไร (๔๙,๕๕)

ตอบ ได้แก่ ความเพ่งเม้มมีลมปราณ คือเม้มมีลมอัสสาสะปัสสาสะโดยเนื้อความก็คือ กลั่นลมหายใจใหม่ให้ดำเนินทางจุมูกและปาก ซึ่งเป็นทางเดินโดยปกติ ฯ ในคราวทรงทำทุกกริรียา ฯ ไม่ได้รับผลที่มุ่งหวัง แต่เป็นการทรมานร่างกายให้ลำบาก เปล่า ๆ ฯ

๑๗. พระมหาสุบินนิมิตก่อนจะตรัสรู้ที่ว่า เสด็จจงกรมบนญเขอาจุจาระโดยพระ บาทไม่แปดเป็นอน หมายถึงอะไร (๕๐)

ตอบ หมายถึง จะทรงได้ปัจจัยทั้ง ๔ แต่มิได้มีพระทัยปลื้มเพื่อเพื่อในปัจจุบันทั้งปวง

๑๘. พระพุทธรูปองค์ทรงอธิษฐาน**จากตรงคมหาปธาน** มีใจความว่าอย่างไร ที่ไหน และได้รับผลอย่างไร (๕๐)

ตอบ มีใจความว่า หากยังไม่บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้วจักไม่ลุกขึ้น แม้เนื้อ และเลือดจะแห้งเหือดไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูก ก็ตามทั้ง ฯ ที่ทำบลดุรเวลาเสนาบดีคม ภายใต้นพระศรีมหาโพธิ์ ฯ

ได้รับผลคือ บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระหฤทัย ฯ ๑๙. ลักษณะทั้ง ๒ ที่พระพุทธรูปองค์ทรงเห็นในรัชฉิมมัยามแห่งราตรีตรัสรู้คือ อะไรบ้าง (๔๓)

ตอบ คือ ก) **บิัจจิตตลักษณะ** ได้แก่การกำหนดโดยความเป็นกอง ๒) **สามัญญลักษณะ** ได้แก่การกำหนดโดยความเป็นสภาพกลมอัน คือ ความเป็นของไม่เที่ยง ฯ

๒๐. ความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ถ้าเรารู้ด้วยญาณอะไร เพราะเหตุไร ครั้น ตรัสรู้แล้ว ทรงเปล่งพระอุทานในยามสุดท้ายมีความว่าอย่างไร (๔๖,๕๓)

ตอบ **อาลวักขยญาน** ฯ เพราะอาลวักขยญาน คือความรู้เป็นเหตุสิ้นอาสวะ คือ เครื่องเศร้าหมองอัน หมักหมมในจิตสันดาน ฯ

มีความว่า **เมื่อไตรธรรมทั้งหลาย ปราภุชิตแก่พราหมณ์ ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ พราหมณ์นั้นยอมกำจัดเสนามาร คือชรา พยาธิ มรณะ เสียได้ดูพระอาทิตย์อยู่ กำจัดมีดีทำอากาศให้สว่างขึ้นฉะฉิน** ฯ

๒๑. พระอรหันตสาวกรุ่นแรกที่พระศาสดาทรงส่งไปประกาศพระศาสนามีจำนวน เท่าไร พระองค์ทรงประทานโอวาทแก่ท่านเหล่านั้นโดยย่อว่าอย่างไร (๔๗)

ตอบ มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๐ รูป ฯ ทรงประทานโอวาทว่า ท่านทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป ในชมพู เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก แต่อย่าไปทางเดียวกัน ๒ รูป จงแสดงธรรมอันงดงามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ใน บริสุทธิบริบูรณ์สิ้นเชิง พริ้วอมทั้งอรุณและพลัยัญญนะ ฯ

๒๒. ปัญญาอันรู้เห็นตามเป็นจริงแล้วอย่างไรในอริยสัจ ๔ ซึ่งมีรอบ ๓ อากาโร ๑๒ ทำให้พระพุทธองค์ทรงยืนยันได้ว่าเป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ ที่ว่ารอบ ๓

อากาโร ๑๒ คืออย่างไร (๕๐)

ตอบ คือ ปัญญาอันรู้เห็นตามเป็นจริงว่า
นี้ทุกข์ ทุกขันธ์นครวาทาหนนฺตฺรฺ ทุกขณฺนี้เดกาทหนนฺตฺรฺแล้ว
นี้เหตุให้เกิดทุกข์ เหตุให้เกิดทุกขณฺนี้นครวโร เหตุให้เกิดทุกขณฺนี้เดกาทแล้ว
นี้เหตุให้ทุกข์ดับ เหตุให้ทุกข์ดับนครวาทาให้แจ้ง เหตุให้ทุกข์ดับนฺได้ทาให้แจ้งแล้ว
นี้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ข้อปฏิบัตินี้ควรทำให้เกิด ข้อปฏิบัตินี้ไม่ได้ทาให้เกิด
แล้ว ๓

๒๓. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประกอบด้วยสัมปทาคุณกี่ประการ อะไรบ้าง
เกิดผลอย่างไร (๔๔)

ตอบ ๓ ประการ คือ **เหตุสัมปทา** คือการบำเพ็ญบารมีมาอย่างครบถ้วน ๑, **ผลสัมปทา** คือการที่ทรงได้รับผลของบารมี ทำให้มีรูปกายประกอบด้วยสมาหาปริสุ-
ลักษณะ อานุภาพ การละกิเลสและพระญาณหยั่งรู้ เป็นต้น ๑, **สัตตูปการสัมปทา** คือ
การที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลกด้วยพระทัยบริสุทธิ์ ๑ ๓
ทำให้พระองค์ทรงเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาและความเลื่อมใสของบัณฑิตชนทั้งเทวดาและ
มนุษย์ทั้งหลายจะพึงปรารถนาเป็นอารมณ์แล้วก่อสร้างสั่งสมบุญคุณให้เพบูรณ์ ๓

๒๔. อนุพุทฺธิกา (๔๘) และสภามุทฺทิกังคิกรรรมคืออะไร พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่
บุคคลผู้สมประสงค์อย่างไร (๕๑,๔๘,๔๙) พระศาสดาประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่
พระอสุภบุตรว่าอย่างไร (๔๔)

ตอบ **อนุพุทฺธิกา** คือ ถ้อยคำที่กล่าวเรื่องเรื่องเป็นลำดับไป คือ ทานกถา สิลกถา
สัคคกถา กามาทีปนวกถา เนกขัมมานินสังกถา ๓

สภามุทฺทิกังคิกรรรม คือ ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงยกขึ้นแสดงเอง ได้แก่ อริยสัจ ๔ ๓
ผู้สมประสงค์ คือ ๑. เป็นมนุษย์ ๒. เป็นคนฤๅสย ๓. มีอุปนิสัยแก่กล้า ควบคุม
โลกุตตรคุณในขั้นนี้ ๓

ท่านจึงเป็นภิกษุเถิด ธรรมแรกกล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด ๓

๒๕. รูปกายอุบัติและธรรมกายอุบัติ แห่งพระมหาบุรุษนั้น มีความหมายว่า
อย่างไร (๔๘)

ตอบ รูปกายอุบัติ คือความอุบัติในสมัยของสุพรรณครมและในสมัยประสูติจากพระ
ครม ๓ ส่วนธรรมกายอุบัติ คือการตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ๓

๒๖. ที่สุดทั้ง ๒ อย่างอันบรรพชิตไม่ควรเสพคืออะไรบ้าง มีโทษอย่างไรบ้าง (๔๕)

ตอบ คือ กามสุขัลลิกานุโยค ๑, อัตถกิลมณานุโยค ๑ ๓
มีโทษดังนี้ คือ

กามสุขัลลิกานุโยค เป็นธรรมอันเลว เป็นเหตุตั้งบ้านเรือน เป็นของคนมีกิเลสหนา
ไม่ใชของคนอิสระคือผู้บริสุทธิ์ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

อัตถกิลมณานุโยค ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบ ไม่ทำผู้ประกอบให้เป็นอิสระ ไม่
ประกอบด้วยประโยชน์ ๓

มีคุณดังนี้ คือ ทำดวงตาคือทำญาณเครื่องรอบรู้ เป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบ
เพื่อความรู้อยิ่ง เพื่อความรู้ดี เพื่อความไม่มีกิเลสเครื่องร้อยรัด ๓

๒๗. กอนจะทรงแสดงอริยสัจ ๔ พระพุทธองค์ทรงแสดงถ้วนสุด ๒ อย่างแก่
ปัญจวัคคีย์ แต่ทรงแสดงอนุพุทฺธิกาแก่สกุลบุตร เพราะเหตุไร (๕๐)

ตอบ เพราะปัญจวัคคีย์ได้ละกามออกบวชเป็นฤๅสยแล้ว ซึ่งบรรพชิตในครั้งนั้นทรงมุ่ง
อยู่ในส่วนสุด ๒ อย่าง คืออัตถกิลมณานุโยค และกามสุขัลลิกานุโยค ฤๅสยวัคคีย์
ติดอยู่ในอัตถกิลมณานุโยค จึงไม่จำต้องแสดงอนุพุทฺธิกาเพื่อพอกจิตให้สะอาดจาก
กาม แต่สกุลบุตรเป็นผู้แสพกามอยู่ครองเรือน กำลังได้รับความขัดข้องวนวนจาก
กามอยู่ จึงทรงแสดงอนุพุทฺธิกาพอกจิตให้ห่างไกลจากความยินดีในกาม ควบคุม
ธรรมเทคนาคืออริยสัจ ๔ เหมือนผ้าที่ปราศจากมลทิน ควบคุมน้ำย้อมได้ฉะฉาน ๓

๒๘. สหાયของพระอริยสัจ ๔ คน ได้ยกบวชตามพระอริยสัจ เพราะคิดอย่างไร (๔๘)

ตอบ เพราะคิดว่า ธรรมวินัยที่พระอริยสัจออกบวชนี้จักไม่เลวทรามแน่แท้ คงเป็น
ธรรมวินัยอันประเสริฐ คิดตั้งใจตั้งใจได้ยกบวช ๓

๒๑๙. บุคคลที่ทําเนปรียด้วยดอกบัว ๔ เหล่า ได้แก่เจ้าพวกไหนบ้าง พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุพุทฺธิกาท่อนที่จะแสดงอริยสัจ ๔ เพื่อประโยชน์อะไร (๔๕)
ตอบ ได้แก่

- ก) **อุคฆฏิตัญญู** คือ ผู้มีอุปนิสัยสภามารจะตรัสรู้ธรรมวิเศษโดยพลันพร้อมกันกับเวลาที่ทํานผู้ศาสตาแสดงธรรมสั่งสอนเนปรียด้วยดอกบัวพันห้า
- ข) **วิจิตัญญู** คือ ผู้ที่ทําเนปรียด้วยความแห่งคำที่ก่อให้เกิดสติและเข้าใจได้ จะตรัสรู้ธรรมวิเศษได้ เนปรียด้วยดอกบัวเสมอ
- ค) **เมยยะ** คือ ผู้ที่พอจะแนะนำได้ คือพอที่จะฝึกอบรมสั่งสอนให้รู้และเข้าใจได้ อยู่เนปรียด้วยดอกบัวที่ยังอยู่ในน้ำ
- ง) **ปทรมะ** คือ ผู้แม้จะฟังและกล่าวและทรงไว้และบอกแก่ผู้อื่นซึ่งธรรมเป็นอันมาก ก็ไม่สามารถจะตรัสรู้ธรรมวิเศษในอิตภพชาตินั้นได้เนปรียด้วยดอกบัวที่เป็นภิกษาแห่งเต่าและปลา ฯ

เพื่อพอกจิตสาวกหรือผู้ฟัง ให้ห่างไกลจากความยินดีในภพ ควรแก่การรับฟังพระธรรมเทศนาให้เกิดดวงตาเห็นธรรม เหมือนผ้าที่ปราศจากมลทินควรรับน้ำย้อมได้ ฉะนั้น ฯ

๓๐. ความปรารถนาของพระเจ้าพิมพิสารข้อที่ ๕ ความว่าอย่างไร ความปรารถนานั้นสำเร็จแก่พระองค์เมื่อไร ที่ไหน (๔๖)

ตอบ ความว่า “ขอให้ข้าพเจ้าผู้ทั่วถึงธรรมของพระอรหันต์” ฯ
สำเร็จบริบูรณ์ในวันที่ได้ฟังอนุพุทฺธิกาท่อนที่ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโปรดจนได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ

๓๑. พระอุปาลีออกบวชพร้อมใครบ้าง ที่ไหน ท่านได้รับเอตทัคคะทางไหน (๔๓)
ตอบ พระอุปาลีออกบวชพร้อมทั้ง พระภัททิยะ พระอนุรุทธะ พระอานันทะ พระภิกคคุ พระกิมพิละ พระเทวทัต ที่อนุยนิคม ได้รับเอตทัคคะทางเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ทรงวินัย ฯ

๓๒. จงแสดงใจความย่อของพระสูตรเหล่านี้
ก) อนันตลักขณสูตร
ข) อาทิตยปริยายสูตร (๔๕)

ตอบ ก) พระสูตรที่ว่าด้วยลักขณะแห่งอนันตตา ใจความโดยย่อว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งรวมเรียกว่าขันธ์ ๕ เป็นอนันตตา ไม่ใช่ตัวตน

ข) พระสูตรที่ว่าด้วยสิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ใจความโดยย่อว่า อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ลัมผัส เกิดเวลาที่เกิดแต่สัมผัส เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือความกำหนัด ความโกรธ ความหลง และร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศกเศร้ารำพัน ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ฯ

๓๓. พระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่ไหนเป็นแห่งแรก ทรงเห็นประโยชน์อะไรจึงทรงประดิษฐาน ณ ที่นั้น การที่พระพุทธองค์ทรงสามารถประดิษฐานพระพุทธศาสนาได้มั่นคงเพราะทรงสั่งสอนโดยอากาโรอย่างไรบ้าง (๔๖)

ตอบ ที่กรุงราชคฤห์ ฯ
เพราะทรงเห็นว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่บริบูรณ์มั่งคั่ง และมีศาสตาเจ้าลัทธินิกาย ถ้าได้โปรดคนเหล่านี้ให้เกิดความเลื่อมใสได้แล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะศาสตาเจ้าลัทธิต่าง ๆ นั้น ล้วนมีศิษยานุศิษย์มาก ผู้คนนับถือมาก ด้วยเหตุนี้ จึงทรงเลือกเมืองนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก ฯ โดยอากาโร ๓ อย่าง คือ

- ก) ทรงสั่งสอนให้ผู้ฟังรู้อย่าง เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น
- ข) ทรงสั่งสอนให้มีเหตุผลที่ผู้ฟังอาจตรองตามให้เห็นจริงได้
- ค) ทรงสั่งสอนเป็นอัครจริยที่ผู้ปฏิบัติตาม ย่อมได้รับผลโดยสมควรแก่การปฏิบัติ ฯ

๓๔. พระอานนทได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังโอวาทจากใคร ท่านผู้ให้อาทานนี้เลิศทางไหน (๔๓)

ตอบ เพราะได้ฟังโอวาทจากพระปฐมณมิตานีบุตรเถระ ฯ
เลิศในทางเป็นพระธรรมกถึก ฯ

๓๕. พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดชฎิล ๓ พี่น้องพร้อมบริวาร โดยบังเอิญหรือโดยตั้งใจ พระหทัยไว้ก่อน มีหลักฐานสนับสนุนคำตอบเป็นอย่างดี (๕๑)

ตอบ โดยตั้งพระหทัยไว้ก่อน ๑
มีหลักฐานปรากฏว่า ในครั้งที่ทรงส่งพระสาวก ๖๐ องค์แรกไปประกาศ พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ ทรงมีพระดำริว่า “แม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อจะแสดงธรรม” ๑

๓๖. พระกาฬทายี และภาพเทวิลดาบส เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร (๔๗)
ตอบ พระกาฬทายี เป็นสหชาติกับพระพุทธเจ้า ก่อนบวชท่านเป็นอำมาตย์อยู่ในกรุงกบิลพัสดุ์ พระเจ้าสุทโธทนะทรงส่งไปทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าให้เสด็จเยือนกรุงกบิลพัสดุ์ แสดงธรรมโปรดพระประยูรญาติและพระองค์เอง เมื่ออุปสมบทแล้วจึงทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าให้เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ได้สำเร็จตามพระราชประสงค์ ส่วน ภาพเทวิลดาบสหรืออิติตดาบส เป็นนิกบวชที่พระเจ้าสุทโธทนะให้ความเคารพมาก เมื่อพระมหาราบุษยประสูติใหม่ ๆ ท่านกราบขว้างเข้าไปเยี่ยม ได้เห็นลักษณะของพระราชโอรสองค์โตด้วยดีรับมหาบุษยลักษณะ มีความเคารพในพระราชกุมารเป็นอย่างดี มาก ลูกขึ้นกราบลงที่พระบาททั้งสองด้วยศรัทธาเป็นบุคคลแรกที่ได้อ่านายพระลักษณะ พยากรณ์เป็น ๒ คติ คือ ถ้าครองเพศบราฮ์มา จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ มีมหาสมุทรทั้ง ๔ เป็นขอบขัณฑสีมา หากครองเพศบราฮ์มา จักตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นศาสดาเอกของโลก ๑

๓๗. พระพุทธองค์ทรงแนะนำพระองค์ใด ให้ปรารถนาเพื่อรแต่พอประมาณ เพราะเหตุใดจึงทรงแนะนำเช่นนั้น (๔๔)

ตอบ พระโสดมโกปิวิธนะ ๑
เพราะพระโสดมโกปิวิธนะ ทำความเพียรเดินจงกรมจนเท้าแตกก็เฝ้าจนบรรลุผลได้ สมัยเมื่อท่านเป็นคฤหัสถ์ เป็นผู้ฉลาดเข้าใจในเสียงแห่งสายพิณ พระผู้สิ้นพระภาคจึงทรงแนะนำว่า ในการดีดพิณนั้นจะต้องซึ่งสายพิณแต่พอดี เสียงพิณจึงจะไพเราะ หยอนเกินไปหรือตึงเกินไปก็ไม่น่าฟัง ความเพียรก็เหมือนกัน ถ้าหยาบเกินไปก็เกินไปเพื่อเกียจคร้าน ถ้าเกินไปนั้นก็เกินไปเพื่อฟุ้งซ่าน จึงควรทำความเพียรแต่พอดี ๑

๓๘. พระอานนทพุทธอุปัฏฐากได้ทูลขอพร ๘ ประการ ข้อสุดท้ายความว่าอย่างไร ท่านได้รับการยกย่องจากพระศาสดาอย่างไรบ้าง (๔๕)

๔ ข้อหลังว่าอย่างไร (๔๙,๕๓)
ตอบ ความว่า ถ้าพระองค์เสด็จไปเทศนาเรื่องใดที่ไหน ซึ่งข้าพระองค์ไม่ได้ฟัง ขอพระองค์ตรัสบอกเทศนาเรื่องนั้นแก่ข้าพระองค์ ๑
๑ ได้รับยกย่องว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายด้วยคุณสมบัตติ ๕ สถาน คือ เป็นพหูสูตร ๑, มีสติ ๑, มีจิตติ ๑, มีธิตติ ๑, เป็นพหูอุปัฏฐาก ๑

ใน ๔ ข้อหลังนี้ ๓ ข้อแรก เพื่อจะป้องกันคนพหูว่า พระอานนทที่บำรุงพระศาสดาไปทำไม เพราะพระองค์ไม่ทรงอนุเคราะห์แม้ด้วยกิจเท่านี้ ส่วนข้อสุดท้าย เมื่อมีคนถามในที่ลับหลัง พระพุทธองค์ว่า ธรรมนี้พระองค์ทรงแสดงในที่ที่เห็น ถ้าท่านบอกไม่ได้ เขาก็จะพูดได้ว่า ท่านไม่รู้แม้แต่เรื่องเท่านั้น ไม่ละพระศาสดาเที่ยวตามเสด็จอยู่ ดูจงงาตามตัวสันกาลนาน เพราะเหตุอะไร ๑

๓๙. พระภิกษิยเถระ มักปลงอุทานเนื่อง ๆ ว่า สุขหนอ ๆ ดังนี้ เพราะเหตุไร พระเจ้าไกรยยะทรงปรารภกับพระรัฐบุลาถึงเหตุให้บุคคลออกบวชอย่างไร (๔๔)
ตอบ เพราะเสื่อก่อนท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ต้องจัดการรักษาป้องกันในวังนอกวังทั้งในเสื่อกอง นอกเสื่อกอง จนตลอดทั่วอาณาเขต แม้มีคนคอยรักษาอย่างไร ยังต้องหวาดระแวง สะดุ้งกลัวอยู่เป็นนิตย์ ครั้นทรงออกบวชได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว แม้อยู่ในที่ที่ไหน ๆ ก็ไม่หวาดระแวง ไม่สะดุ้งกลัว ไม่ต้องขวนขวาย มีใจปลอดโปร่งเป็นดุจมฤคอยู่ จึงปลงอุทานเช่นนั้น ๑

ทรงปรารภเหตุวิบัติ ๔ ประการ คือ ความแก่ ๑, ความเจ็บป่วย ๑, ความเสื่อมจากโภคทรัพย์ ๑, ความเสื่อมญาติ ๑ ๑

๔๐. พระอัครสาวก ๒ รูปมีชื่อเรียกอะไรบ้าง เหตุไรจึงเรียกอย่างนั้น (๔๓)
ตอบ มีชื่อเรียก อุปติสสะ หรือสารีบุตร ๑ เรียก โกติสสะ หรือโมคคัลลานะ ๑ ที่เรียกว่า อุปติสสะ เพราะเรียกตามโคตร ที่เรียกว่า สารีบุตร เพราะเป็นบุตรของนางสารีพรหมณี ส่วนที่เรียกว่า โกติสสะ เพราะเรียกตามโคตร ที่เรียกว่า โมคคัลลานะ เพราะเป็นบุตรของนางโมคคัลลิตพรหมณี ๑

๔๑. ครึ่งพุทธกาล กุญชรผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระศาสนาขออนุญาตบวชจาก มารดาบิดา เมื่อไม่ได้รับอนุญาตก็เสียใจ จึงทำการประท้วง กุญชรผู้นั้นคือใคร ประท้วงด้วยวิธีใด (๔๖)

ตอบ กุญชรนั้น คือ พระรฐบาล ๑ ประท้วงด้วยวิธีนอนอดอาหารไม่ยอมลุกขึ้น ๑ และล้มผล ๔๒. พระอัสลณีแสดงธรรมแก่อุปลิสปริพาชกมีความว่าอย่างไร

อย่างไร (๔๓)
ตอบ มีความว่า "เย ธัมมา เหตุปะภวา เตสัง เหตุญจะ โย นิโรธ จะ เอวัง วาที มหาสมณเฑิต" ซึ่งแปลเป็นใจความว่า ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคต ตรัสเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้ มีผลคือ อุปลิสปริพาชกได้ดวงตาเห็นธรรมว่า สิ่งใดมีความเกิดเป็นธรรมดา ย่อมมี ความดับเป็นธรรมดา ๑

๔๓. มีภิกษุอยู่รูปหนึ่งว่า ลัทธุนุชตั้งมั่นแล้วในสังฆะที่เป็นอรรณพเป็นธรรม ดังนี้ ซึ้งนี้ สปฏิภาของพระสาวกฐูปใด ที่ให้สัญญาต่อกันไว้แล้วปฏิบัติตามสัญญา นั้น เป็น ตัวอย่าง จงเล่าเรื่องประกอบ (๔๔)

ตอบ มีปฏิภาของพระสาวก ๒ รูป เป็นตัวอย่าง ๑
เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อครั้งที่ท่านและพระโมคคัลลานะยังไม่ได้อุปสมบท เคยให้สัญญากันว่า ใครได้เมฆธรรมก่อนจะบอกแก่กัน ต่อมาท่านพระสาวกได้พึงอริยสังคญาณแต่ ล่ามก็พระอัสลณีแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม จึงนำความนี้ไปบอกแก่พระโมคคัลลานะ จนได้บรรลุธรรมเช่นเดียวกัน ๑

๔๔. พระพุทธดำรัสว่า "เราสรรเสริญความคลุกคลีด้วยประการทั้งปวงหากมีได้ แต่เรามิใช้ไม่สรรเสริญความคลุกคลีด้วยประการทั้งปวงเลย" ตรัสแก่ใคร ทรง หมายความว่าอย่างไร (๔๕)

ตอบ ตรัสแก่พระมหาโมคคัลลานเถระ ๑
ทรงหมายความว่า พระองค์ไม่ทรงสรรเสริญความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ทรง สรรเสริญความคลุกคลีด้วยเสนาสนะอันสงบ แต่มิได้สรรเสริญการหลีกเว้นจากหมู่ คณะโดยเด็ดขาดเลย ๑

๔๕. "สิ่งพึงปรารถนาไม่ควรแก่ข้าพเจ้า ๆ ไม่ชอบใจทั้งหมด" เป็นคำพูดของใคร พระ พุทธองค์ ตรัสตอบว่าอย่างไร (๔๗)

ตอบ เป็นคำพูดของ**ทิสชนะ อัคคิเวสสันดร** ๑
ตรัสตอบว่า ถ้าอย่างนั้น ความเห็นอย่างนั้น ก็ต้องไม่ควรแก่ท่าน ท่านก็ไม่ต้องไม่ชอบ ความเห็นอย่างนั้น ๑

๔๖. ข้อความว่า เราจักไม่พูดคำซึ่งเป็นเหตุเดียวกัน ถือผิดต่อกัน พระคณคตาทรง แนะนำใคร เพราะทรงเห็นโทษอย่างไร (๔๘)

ตอบ ทรงแนะนำพระมหาโมคคัลลานะ ๑
เพราะว่า เมื่อคำซึ่งเป็นเหตุเดียวกันถือผิดต่อกันสิ้น ก็จะไม่เกิดความดีทั้งซ่าน ครั้น คิดฟังชานแล้วก็จะเกิดความไม่สำรวม ครั้นไม่สำรวมแล้วจักจะห่างจากสมาธิ ๑
๔๗. คำว่า "บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น" เปรียบด้วยปฏิบัติภาจริยวัตรข้อใดของพระ โมคคัลลานะ เจ้าศากยะได้พูดขอพระศาสดาให้บวชอุปบาสีกุญชมาก่อนเพราะเห็น ประโยชน์อันใด (๔๙)

ตอบ ข้อที่ท่านเป็นผู้ฉลาดในการแนะนำตระกูลที่ยังไม่เลื่อมใส ไม่ทำศรัทธาและโมค หารพยของเขายิ่งให้เสีย เปรียบเหมือนแมลงผึ้งบินเที่ยวไปในสวนดอกไม้ ไม่ทำกลิ่นและ กลิ่นของดอกไม้ให้ช้ำ ถือเอาแต่รสบินไปฉะนั้น ๑

เพราะเห็นประโยชน์ว่า จักได้ทำการกราบไหว้ ลูกรับ ประนมมือและทำกิริยาที่สมควร อื่น ๆ แก่พระอุบาลีซึ่งเดิมเป็นคนรับใช้ เสมอเป็นเช่นนี้จักจะมีความดีได้ ๑

๔๘. พระศาสดารับสั่งให้ท่านพระมหากัสสปะทรงพิจารณาความดีถวายเป็นต้น แต่ ท่านมิได้ทำตาม เพราะเห็นอำนาจประโยชน์อะไร (๕๐) เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพาน แล้ว ท่านเป็นกำลังสำคัญแก่พระพุทธานุภาพอย่างไร

ตอบ เพราะเห็นประโยชน์ ๒ อย่าง คือ การอยู่เป็นสุขในบั้นต้นของตน ๑, การ อนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลัง ๑ ประชุมชนในภายหลังทรงทราบว่าลาภของ พระพุทธเจ้าไม่ประพัตติตนอย่างนั้น จักถึงวิภวัญญูคิด ปฏิบัติตามที่ได้เห็นได้เห็น ความปฏิบัติตน จักเป็นไปเพื่อประโยชน์และสุขแก่ชาติกาลนาน ๑ ท่านได้เป็นประธานกำลังความดีเป็นครั้งแรก ๑

๔๙. พระพุทธเจ้าตรัสสอนภิกษุให้ประพฤติตนในการเข้าไปใกล้ตระกูล โดยยก พระมหากัสสปะเป็นตัวอย่างไว้อย่างไร (๔๕)

ตอบ ตรัสสอนไว้มาก โดยสรุปทรงสอนว่า ท่านพระมหากัสสปะมีความเลื่อมใสและ อย่างยิ่ง ทำตนเป็นผู้ไม่หมิ่นผู้อื่น ไม่ลำพอง ไม่ติดข้อง ไม่ติดข้อง วางเฉยกับอิฏฐารมณ์และ อิฏฐารมณ์ที่ประลปได้ทุกอย่าง ฯ

๕๐. โอวาทปาฏิโมกข์ทรงแสดงที่ไหน เมื่อไร ข้อที่ทรงยกขึ้นตรัสในโอวาท ปาฏิโมกข์นั้น หมายความว่าอย่างไร (๔๖)

ตอบ ที่เวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ฯ แล้ววันเพ็ญเดือน ๓ ฯ หมายความว่า ศาสนธรรมคำสอนของพระองค์เป็นไปเพื่อให้ทอดทนต่อเย็น ร้อน ทิว กระจาย ถ้อยคำให้ร้ายใส่ความ ต่ำว่า และทุกขเวทนาอันแรงกล้าเกิดแต่อาพาธ ฯ

๕๑. ผู้ใดนามว่า "ภิกษุเทวทัตตะ" ผู้มีราตรีเดียวเจริญ เพราะเหตุเช่นไร พระ เถาะรูปใดได้รับยกย่องว่าเป็นผู้เข้าใจอธิบายเรื่อง "ผู้มีราตรีเดียวเจริญ" นี้ให้พิสดาร (๔๖,๔๓)

ตอบ เพราะเป็นผู้มีความเพียร ไม่เกียจคร้านทั้งกลางวันกลางคืน อยู่ด้วยความไม่ ประมาท ฯ พระมหากัจจายนเถระ ฯ

๕๒. ข้อความว่า "ขออย่าให้พระภิกษุทั้งหลายขบขุดที่บิดามารดาอย่างไม่อนุญาติ ต่อไป" เป็นคำพูดของใคร มีความเป็นมาอย่างไร (๕๐) พระราหูได้สำเร็จเป็นพระ อรหันต์ เพราะได้สดับธรรมอะไร (๔๔)

ตอบ เป็นพระดำรัสของพระเจ้าสุทโธทนะ, มีความเป็นมาอย่างนี้ คือ เมื่อพระนันท ราชกุมารพระอรุณทรงผนวช พระเจ้าสุทโธทนะทรงโหมหนัลเป็นอันมาก ครั้นราหู ราชกุมารบวชแล้ว ลินผู้ที่จะสืบพระวงศ์ ยิ่งทรงโหมหนัลมากขึ้น ทรงปรารถนาถึงทุกขอัน นี้ที่จะพึงมีแก่มารดาบิดาในตระกูลอื่นในเวลาเมื่อบุตรออกบวช จึงทูลขอพรนี้ ฯ เพราะได้สดับพระโอวาทซึ่งสั่งสอนในทางวิปัสสนา คล้ายกับโอวาทที่ตรัสสอน พระปัญจวัคคีย์ ต่างกันแต่ทรงยกกายตนภายนอกเป็นต้นขึ้นแสดงแทนชั้น ๕ เท่านั้น ฯ

๕๓. ธรรม ๓๗ ประการมีสติปัญญา ๔ เป็นต้น มีมรรคมีองค์ ๘ เป็นที่สุด เรียกชื่อวาระอะไรได้บ้าง เรียกอย่างไหนเพราะเหตุไร (๔๘)

ตอบ เรียกชื่อว่า **อภิญญาเทสิตธรรม** เพราะเป็นธรรมที่พระองค์ทรงแสดงด้วยพระ บัญญัติอันยิ่ง และเรียกชื่อว่า **โพธิปักขิยธรรม** เพราะธรรมเหล่านี้เป็นฝั่กฝ่ายแห่ง ความตรัสรู้ ฯ

๕๔. ปัญหาว่า "หมู่มนุษย์ในโลกนี้ คือ ฤๅ กษัตริย์ พราหมณ์เป็นอันมาก อาศัย อะไร จึงบูชาญิบวงสว่างเทวดา" ใครเป็นผู้ถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าอย่างไร ตอบ ปุณณภิกษุ ฯ

ทรงพยากรณ์ว่า "หมู่มนุษย์เหล่านี้นอวกได้ของที่ตนปรารถนา อาศัยของที่มิชรา ทรุตโทษม จึงบูชาญิบวงสว่างเทวดา ฯ

๕๕. ปัญหาว่า "พระชินาสถปตตายแล้วเป็นอะไร" ใครถามใคร พระศาสดาทรง พยากรณ์ปัญหาจบลงแล้ว มีผลอะไรเกิดแก่ภิกษุ ๑๖ คน (๔๓)

ตอบ พระสารีบุตรถามพระยมกะ มีคำตอบว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณที่ ไม่เที่ยง ดับไปแล้ว ฯ

มีผลคือ มาณพ ๑๕ คน เว้นปัจฉิมมานพ ลงใจไปตามพระธรรมเทศนา มีจิตหลุดพ้น จากอาสวะเมื่อมีนั้นด้วยอุปาทาน ส่วนปัจฉิมมานพเป็นแต่ได้ญาณเห็นในธรรม ฯ

๕๖. อุทยมานพทูลถามว่า "โลกมีอะไรผูกพันไว้ อะไรเป็นเครื่องลัญจกรของโลกนั้น ท่านกล่าวกันว่า นิพพาน ฯ ดังนี้ เพราะอะไรได้" พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า อย่างไร (๔๕)

ตอบ ทรงพยากรณ์ว่า โลกมีความเพิลิดเพิลินผูกพันไว้ ความตรึกเป็นเครื่องลัญจกร ของโลกนั้น ท่านกล่าวกันว่า นิพพาน ฯ ดังนี้ เพราะอะไรได้ ฯ

๕๗. ก่อนที่ท่านพระโฆสเถระจะมาเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ท่านเคยเป็นศิษย์ ของใคร ผู้ขึ้นตั้งสำนักสอนอยู่ที่ไหน (๔๘)

ตอบ เป็นศิษย์ของพราหมณ์พาวรี ฯ อยู่ฝั่งแม่น้ำโคธาวรี ที่พรมแดนแห่งเมืองอัลสกะและเมืองอาฬกะ ฯ

๕๔. โสมพรขมาภพพิศจะทุลถามปัญหาพระพุทธรูปองค์ ๓ ครั้ง แต่มิได้ทุลถาม เพราะเหตุใด (๔๘)

ตอบ ในครั้งที่ ๑ ไม่ได้ทุลถามเพราะเห็นว่าชิตมามีเป็นผู้ใหญ่กว่า จึงยอมให้ทุลถามก่อน ในครั้งที่ ๒ และ ๓ ไม่ได้ทุลถามเพราะพระพุทธรูปองค์ใดก็ตามไว้ ๆ

๕๕. พระปณณมัตตานุตรเป็นชาวเมืองไหน ตั้งอยู่ในคุณธรรมอะไรบ้าง ใครถามว่า "ท่านประพฤติพรหมจรรย์เพื่ออะไร" ใครตอบ ตอบว่าอย่างไร (๕๐,๕๓)

ตอบ ชาวเมืองกบิลพัสดุ์ ตั้งอยู่ในคุณธรรม ๑๐ ประการ คือ มกัณเอย สันโดษ ขอบ สัตถ์ ไม่ชอบเกี่ยวข้องกับด้วยหมู่ ปรรากความเพียร บริบูรณ์ด้วยศีล สสมาธิ ปัญญา วิมุติ ความรู้เห็นในวิมุติ ๆ

พระสารีบุตรเป็นผู้ถาม พระปณณมัตตานุตรเป็นผู้ตอบ และตอบว่า **เราประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อความดับไม่สิ้น** ๆ

๖๐. พระเจ้าโกธัรพะตรัสถึงเหตุแห่งความเสื่อมที่จะให้คนออกบวช กะพระสากา รูปใด เหตุแห่งความเสื่อมนั้นได้แก่ อะไรบ้าง (๕๑)

ตอบ กะพระรัฐบุลเถระ ๆ

เหตุแห่งความเสื่อมนั้นได้แก่ ความแก่ชรา ๑, ความเจ็บ ๑, ความสิ้นโภคทรัพย์ ๑, ความสิ้นญาติ ๑ ๆ

๖๑. พระพุทธพจน์ว่า ทักขิณอันบริจจาคในสงฆ์อมล้ำเร่งแก่ผู้ตายโดยฐานะนั้น ท่านอธิบายไว้อย่างไร การที่ทักขิณจะสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ตายโดยฐานะนั้น ต้อง

พร้อมด้วยสมบัติอะไรบ้าง (๔๗)

ตอบ ท่านอธิบายไว้ว่า เปตชนผู้ไปเกิดในกำเนิดอื่น ทั้งที่เป็นทุกคติ ทั้งที่เป็นสุคติย่อม เป็นอยู่ด้วยอาหารในคติที่เขาเกิด หาได้รับผลแห่งทานที่ทักขิณกฤตกิจถึงไม่ ต่อไปเกิด

ในปีติวิสัย จึงได้รับผลแห่งทานที่อุทิศถึงนั้น ๆ

ต้องพร้อมด้วยสมบัติ ๓ ประการคือ การบริจจาคไทยธรรมแล้วอุทิศถึงของทายก ๑, ปฏิภาณที่ผู้รับไทยธรรมนั้นเป็นทักขิณเยยะ คือผู้ควรรับทักษิณา ๑, เปตชนนั้น ได้

อโมฆทนา ๑ ๆ

๖๒. พระพุทธเจ้าทรงตั้งสอนคฤหัสถ์ด้วยวิธี ๔ สถานนั้น ได้แก่อะไรบ้าง ในการ สอนธรรมของพระพุทธองค์นั้น ทรงมีจุดมุ่งหมายอย่างไรบ้าง (๔๔)

ตอบ ได้แก่ ก) **สัมพัทธสนา** ซึ่งให้ชัด ให้เห็นแจ่มแจ้งในสัมมาปฏิบัติ

ข) **สมภาพนา** ชวนให้ปฏิบัติ แสดงเหตุผลให้เห็นสมจริง

ค) **สมุตตสนา** ให้อาจหาญ มีกำลังใจในสัมมาปฏิบัติ

ง) **สัมปหังสนา** ให้รำลึก ให้รำลึก แข็งแรง แข่มชื่น ในการปฏิบัติตามธรรมของพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ๆ

ก) เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้เห็นในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น

ข) เพื่อให้ผู้ฟังใช้เหตุผลตรงตามความจริง

ค) เพื่อให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติ และได้รับผลของการปฏิบัติตามสมควร

แก่การปฏิบัติของตน ๆ

๖๓. อนาถบิณฑิกเศรษฐี มีนามเดิมว่าอะไร ท่านบรรลุคุณวิเศษอะไร

พระพุทศาสนา (๔๖)

ตอบ สุทัตตะ ๆ โสดาปัตติผล ๆ

๖๔. บิณฑบาตของนางสุชาดาที่ถวายก่อนแด่ตรัสรู้ และของนายจุนทะที่ถวาย ก่อนแด่เสด็จปรินิพพาน มีผลเสมอกัน มีวิบากเสมอกัน เพราะเหตุใด (๕๐)

ตอบ เพราะ ก) ปรินิพพานเสมอกัน คือสอุปาทิเสสปรินิพพาน และอนุปาทิเสสปรินิพพาน

ข) สัมมาปฏิบัติเสมอกัน คือทรงเข้าสู่สมบัติ ๒๔ แสพโมกข์เสมอกันก่อนจะ

ตรัสรู้และก่อนจะปรินิพพาน

ค) เมื่อบุคคลทั้ง ๒ ระลึกถึงการถวายบิณฑบาตของตน ก็บังเกิดปิด

โสมนัสอย่างแรงกล้าเหมือนกัน ๆ

๖๕. **อุปราหุบุคคล** ได้แก่บุคคลเช่นไร มีใครบ้าง (๕๑)

ตอบ บุคคลผู้ควรแก่การบรรจุอัฐิธาตุไว้ในสถูปเพื่อสักการบูชาด้วยความเลื่อมใส ๆ

มี พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑, พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑, พระอรหันตสาวก

๑, พระเจ้าจักรพรรดิราช ๑ ๆ

๖๖. พุทธเจดีย์ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง (๔๕.๔๓)

ตอบ มี ๔ ประเภท คือธาตุเจดีย์ บริเวณเจดีย์ ธรรมเจดีย์ และอุทเทสิกเจดีย์ ๓

๖๗. อจลเจดีย์คืออะไร ตั้งอยู่ที่เมืองอะไร เกิดขึ้นเมื่อใด (๔๗)

ตอบ คือสถานที่ประดิษฐานแห่งบันไดแก้ว บันไดทอง บันไดเงิน ซึ่งทอดลงมา จากดาวดึงส์เทวโลก ๓ ตั้งอยู่ที่เมืองสังกัสสนคร ๓

เกิดขึ้นในวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงสู่มนุษยโลกหลังจากเสด็จประทับจำพรรษาใน ดาวดึงส์เทวโลกแล้ว ๓

๖๘. อันตรธาน ๕ อย่าง หมายความว่า เพราะเหตุใด (๔๓)

ตอบ ปริยัตินทรธานสำคัญกว่า เพราะเหตุใด พระศานาย่อม เสื่อมถอยในกาลนั้น เมื่อปรียัตยังดำรงอยู่ตราบไต่ พระศานาก็ยังดำรงอยู่ตราบนั้น เพราะวาปริยัตินทรธานแก้ของพระศานา ปฏิบัติเป็นแก่น ปฏิเวธเป็นผล เมื่อราก แก้วขาดแล้ว แก่นและผลก็พลอยหายไปตามกัน ๓

๖๙. พระพุทธดำรัสว่า "ดูก่อนสุภัททะ ถ้าภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ จะพึงอยู่ดีอยู่ชอบ แล้วไซ้ โลกก็จักไม่พึงว่างเปล่าจากพระอรหันต์ทั้งหลาย" ดังนี้ คำว่า "พระอรหันต์" ในที่นี้ หมายถึงใคร โทณพราหมณ์ ได้กล่าวสุนทรพจน์ในวันแจกพระบรมสารีริกธาตุ มีความย่ออย่างไร (๔๖)

ตอบ หมายถึงพระสีณาสวอรหันต์ ๓

มีใจความย่อดังนี้

ก) พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญชัทธิธรรมและดำหนิในการที่จะทำสงครามกัน

ข) ขวนให้สามัคคีรวมใจกัน โดยแบ่งส่วนพระบรมสารีริกธาตุเท่า ๆ กัน ๓

๗๐. จงแสดงใจความแห่งพระพุทธพจน์ที่ชี้ให้เห็นว่า พระอรหันต์ยังมีได้ ตลอดเวลาที่บุคคลยังปฏิบัติชอบอยู่ ในสมัยพุทธกาล พระสาวกองค์ใดได้รับการ

อุปสมบทด้วยญัตติจุดฤทธิกรรมจาเป็นองค์แรก และองค์ใดเป็นองค์สุดท้าย (๔๔)

ตอบ ใจความแห่งพระพุทธพจน์ที่ตรัสก่อนบริษัพพานกับสุภัททปริพาชกาว่า "ดูก่อน สุภัททะ ถ้าภิกษุทั้งหลาย ยังเป็นผู้ปฏิบัติชอบอยู่ โลกก็จักไม่ว่างจากพระอรหันต์" ๓ พระอรหะเป็นองค์แรก พระสุภัททะเป็นองค์สุดท้าย ๓

๗๑. พระพุทธดำรัสว่า "ดูก่อนอานนท ถ้ามีผู้อาจรรีในธรรมทั้งหลายไม่มีแก่ พระตถาคตเจ้า" หมายความว่าอย่างไร พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญญาตัตถจริยา ด้วย มีพระประสงค์อย่างไร (๔๕)

ตอบ หมายความว่า พระตถาคตเจ้าไม่ทรงมีข้อลึกลับในธรรมทั้งหลายที่จะต้องปกปิด ซ่อนไว้ แสดงได้แก่สาวกบางเหล่า มิได้ทั่วไปเป็นสรพรพลาการ์ณ หรือจะพึงแสดงให้ สาวกทราบต่ออวสานกาลที่สุด ๓

ด้วยพระประสงค์จะให้พระญาติบริบูรณ์ด้วยสุข ๓ ประการ คือ มนุษย์สุข ๑, ทิพย์สุข ๑, นิพพานสุข ๑ ทั้งที่ครองสวรรวาล ทั้งออกบรรพชาในพระพุทธศาสนา ๓

๗๒. จงอธิบายข้อความต่อไปนี้

ก) ทรงทำอายุสังขารวิภูฐาน ข) ทรงปลงอายุสังขาร (๔๓)

ตอบ ก) ทรงทำอายุสังขารวิภูฐาน หมายถึง ทรงตั้งพระหทัยจักอยู่แสดงธรรมสั่งสอนแก่มหาชน และตั้งพุทธปฏิธานใคร่จะดำรงพระชนม์อยู่ จนกว่าพุทธบริษัทจะตั้ง มั่นและได้ประกาศพระศาสนาให้แพร่หลาย ประดิษฐานให้มั่นคงถาวรสำเร็จ ประโยชน์ แก่มิตรทุกหมู่เหล่า

ข) ทรงปลงอายุสังขาร หมายถึง ทรงกำหนดวันบริษัพพานนับแต่วันเพ็ญเดือน ๓ ไปอีก ๓ เดือน คือ ปลงพระทัยว่าจะบำเพ็ญพุทธกิจต่อไปอีกไม่ได้แล้ว ๓

๗๓. พระพุทธองค์ทรงรับสั่งกะพระอานนทถึงประโยชน์ของการสร้างสถูป แล้ว อัญเชิญพระอัฐิธาตุบรรจุไว้ ณ ท่ามกลางหนทาง ๔ แห่งแห่งถนนใหญ่ไว้อย่างไร

ตอบ ทรงรับสั่งไว้อย่างนี้คือ เพื่อเป็นอนุชฌนสถานใหม่มนุษย์ผู้สัญจรไปมา เกิดความ เลื่อมใสศรัทธา ได้สักการบูชาด้วยระเบียบดอกไม้ของหอม อภิวาทกราบไหว้ทำจิตใจให้

เลื่อมใสในพระพุทธคุณ อันจักเป็นเหตุให้เกิดปีติโดยผลด้วยพระธรรมเทศนาที่มีความ ว่าอย่างไร ทรงบรรจุอัฐิผลชันสูงชันในไหน (๔๗)

๗๔. พระเจ้าสุทโธทนะทรงบรรจุพระโสธกปีติผลด้วยพระธรรมเทศนาที่มีความ

ตอบ มีใจความว่า ไม่พึงประมาทในวิณชบาต พึงประพติธรรมให้เป็นสุจริต ผู้ ประพติธรรมย่อมอยู่ในสุทธทั้งในโลกนี้ทั้งโลกอื่น ๓

ชั้นพระอรหัตตผล ๓

๗๕. พระยาสวัสดิวัตติมาร ได้ทูลขอพระพุทธรูปเจ้าให้เสด็จปรินิพพานครั้งที่หนึ่งบ้าง

เมื่อคราวที่มารทูลขอให้ปรินิพพานครั้งแรก พระองค์ทรงตอบบมารว่าอย่างไร (๕๔)

ตอบ ได้ทูลขอพระพุทธรูปเจ้าให้เสด็จปรินิพพาน ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรกที่ตื่นของปาลณีโครธ ครั้งที่สองที่ป่าवालเจตีย์ ๑

ทรงตอบมารว่า “ดูก่อนมารผู้ใจบาป เมื่อใดพุทธรูป ๔ เป็นผู้ฉลาด เป็นผู้หลุด สามารถถว้การพระธรรมวินัยสืบต่อศาสนาได้ สามารถแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ ให้สำเร็จมรรค ๘ นิพพาน และเผยแพร่ศาสนาไปได้อย่างกว้างขวางมั่นคง เมื่อนั้น ตถาคตจึงจะปรินิพพาน” ๑

๗๖. พระสากุมิใหญ่ ๘๐ องค์ เท่าที่ปรากฏในหนังสือพุทธธานุพุทธประวัติ มีองค์ใดนิพพานก่อนและหลังพระพุทธรูปบ้าง จงบอกมาอย่างละ ๒ องค์ (๕๐)

ตอบ ผู้นิพพานก่อนพระพุทธรูปองค์ คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ และพระราหุล ๑

ผู้นิพพานหลังพระพุทธรูปองค์ คือ พระมหากัสสปะ พระอุบาลี พระอนุรุทธะ พระอานนท์ ๑

๗๗. การทำสังคายนาครั้งที่ ๓ มีมูลเหตุจากอะไร ใครเป็นผู้อุปถัมภ์ พระสงฆ์ผู้เข้าร่วมทำสังคายนามีจำนวนเท่าไร ใครเป็นประธาน ใช้เวลานานเท่าไร (๕๑)

ตอบ มีมูลเหตุจากพวกเดียรถีย์เป็นจำนวนมากบดขยี้พระพุทธรูปศานา ๑ พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ ๑ มีจำนวน ๑,๐๐๐ รูป ๑

พระโมคคัลลีย์บุตรติสเถระเป็นประธาน ๑ ใช้เวลา ๙ เดือน ๑

๗๘. บุคคลต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางใด (๔๙)

ก) พระอนุรุทธเถระ ๑) นางปฎาจาราเถรี

ข) พระโสณโกปิวิธเถระ ๑) นางกิสสาโคตมีเถรี

ค) พระรัฐบาลเถระ ๑) ทรงไว้ซึ่งวินัย

ตอบ ก) ได้พิพจน์บัญญัติ ๑) ทรงไว้ซึ่งจักรอันเคร่งครัดของ ๑

ข) มีความเพียรปรารภแล้ว

ค) บวชด้วยศรัทธา

๗๙. ภิกษุณีผู้มีชื่อต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางไหน (๔๔)

ก) พระนางมหาปชาบดีโคตมี ๑) นางปฎาจาราเถรี

ข) นางขงมาเถรี ๑) นางธัมมทินนาเถรี

ค) นางอุบลวิวัฒนาเถรี ๑) นางธัมมทินนาเถรี

พระสงฆ์เถรวาทในเมืองไทยไม่สามารถบวชภิกษุณีได้เพราะเหตุใด (๔๔)

ตอบ ก) ได้รับเอตทัคคะในทางรัตติยัญญู ๑) ได้รับเอตทัคคะในทางทรงวินัย

ข) ได้รับเอตทัคคะในทางมีปัญหา ๑) ได้รับเอตทัคคะในทางธรรมกถึก

ค) ได้รับเอตทัคคะในทางสมถิทธิ ๑) ได้รับเอตทัคคะในทางสมถิทธิ

เพราะมีพระพุทธานุญาตว่า “ภิกษุณีต้องบวชจากภิกษุณีสงฆ์ก่อน แล้วจึงบวชจากภิกษุสงฆ์อีกครั้งหนึ่ง” เวลานี้ภิกษุณีสงฆ์ไม่มีแล้ว การที่จะบวชภิกษุณีจึงไม่สามารถทำได้ ๑

๘๐. พุทธบริษัท ๔ คือใครบ้าง ผู้ตั้งอยู่ในเอตทัคคะทางพระธรรมกถึกของแต่ละฝ่ายคือใคร (๔๘)

ตอบ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาลก อุบาลิกา ๑

ฝ่ายภิกษุ คือ พระปุลณณินตานีบุตรเถระ ฝ่ายอุบาลก คือ จิตตคฤทนต์

ฝ่ายภิกษุณี คือ พระธัมมทินนาเถรี ฝ่ายอุบาลิกา คือ นางขุฑุตตรา ๑

๘๑. จงระบุชื่อพระสงฆ์ที่บวชด้วยเหตุต่อไปนี้ (๕๑)

ก) บวชด้วยศรัทธา ๑) บวชตามเพื่อน

ข) บวชเพราะจำใจ ๑) บวชเพราะเห็นโทษของการครองเรือน

ตอบ ก) บวชด้วยศรัทธา คือ พระรัฐบาลเถระ

ข) บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทเถระ

ค) บวชตามเพื่อน คือ พระวิมล พระสุทนต์ พระปุลณณิน

๑) บวชเพราะเห็นโทษของการครองเรือน คือ พระมหากัสสปเถระ ๑

๘๒. พระบารมี ๑๐ ยอดบรมพระอริยาคัยทำพระมหากษัตริย์ให้หันมาสนใจสามารถพิชิตมารได้ พระบารมี ๑๐ นั้น มีอะไรบ้าง (๔๗)

ตอบ มี ทาน ศิล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ ถัสสะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา ๑

ตัวอย่างข้อสอบสนามหลวงวิชาวิทย์ฯ เล่ม ๓

1. อยากรู้เรียกว่า **สังข์ผู้พร้อมเพรียง** และสังข์ผู้พร้อมเพรียงนั้นสามารถทำสังข์กรรมได้บ้าง (๔๙) สังข์ผู้ทำสังข์กรรม มีกำหนดจำนวนไว้อย่างไร (๕๔) ทำกรรมอะไรได้บ้าง

ตอบ ฝึกปฏิบัติอยู่ในสนามสังข์เสีมา แปลว่าแดนมีสังข์เสีมาด้วยกัน เป็นแดนที่กำหนดความพร้อมเพรียง มีสิทธิ์ในอันจะเข้าโอบถ ปวารณา และสังข์กรรมร่วมกันทั้งหมดเข้าประชุมกันเป็นสังข์ หรือนำฉันทะของภิกษุผู้ไม่มาเข้าประชุมเรียกว่า สังข์ผู้พร้อมเพรียง ๓

สามารถทำสังข์กรรมทั้ง ๔ ประเภท สือปโลกนกรรม เป็นต้นนี้ ๓

มีกำหนดจำนวนไว้ดังนี้

- จตุรกรค** สังข์มีจำนวน ๔ รูป ทุกอย่าง เว้นปวารณา ให้ฝึกกฐิน อุปสมบท อัมภาน
- ปัญจกรค** สังข์มีจำนวน ๕ รูป ทุกอย่าง เว้นอุปสมบทในที่หาภิกษุง่าย อัมภาน
- ทศกรค** สังข์มีจำนวน ๑๐ รูป ทุกอย่าง เว้นอัมภาน
- วิธิตกรค** สังข์มีจำนวน ๒๐ รูป ทุกอย่าง ๓

2. สังข์กรรมจำแนกออกเป็นกี่ประเภท เรียกโดยชื่ออะไรบ้าง (๕๐,๕๑) กรรมอะไรบ้างที่สังข์จตุรกรคทำได้ (๕๐,๕๑)

ตอบ ๔ ประเภท ได้แก่ อปโลกนกรรม ๑, ยุติติกรรม ๑, ยุติติกรรม ๑, ยุติติจตุรกรค ๑ ๓

- ทุกอย่าง เว้นปวารณา ให้ฝึกกฐิน อุปสมบท อัมภาน ๓
- ๓. อปโลกนกรรมมีกี่อย่าง อะไรบ้าง (๕๔)

ตอบ มี ๕ อย่าง

๑. **นิสสารณา** นาสระสามเณรผู้กล่าวต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า
๒. **โธสารถ** รับสามเณรผู้ถูกนาคสนะแล้วกลับประพาติเรียบรอยให้เข้าหมู่
๓. **ภักติกรรม** บอกขออนุญาตปลงผมคนผู้จะบวชอันภิกษุจะตัวเอง
๔. **พรหมทัณฑ์** ประกาศไม่ว่าภิกษุผู้หัวต่อว่ายาก
๕. **กัมมลักษณะ** อปโลกนแจกอาหารในเรณูฉัน เป็นต้น ๓

๔. การตั้งปฏิบัติและสวดอนุสาวนามีอยู่ในกรรมอะไรบ้าง ในสังข์กรรมทั้ง ๔ สังข์กรรมทั้ง ๔ นั้น อยากรู้ว่าทำอะไรในสังข์ อยากรู้ว่าทำอะไรในสังข์ก็ได้ (๕๓)

ตอบ การตั้งปฏิบัติ มีในยุติกรรม ยุติติกรรม และยุติติกรรม ส่วนการสวดอนุสาวนามีในยุติติกรรม และยุติติกรรม ๓

ยุติกรรม มีในยุติติกรรม และยุติติกรรม ต้องทำในสังข์เท่านั้น ทำนอกสังข์ไม่ได้ เพราะต้องปฏิบัติ ส่วนอปโลกนกรรม ทำนอกสังข์ก็ได้ เพราะไม่ต้องตั้งปฏิบัติ ๓

๕. คำว่า ปฏิบัติ อนุสาวนา อปโลกน อุปสมบท ปกขา ได้แก่อะไร จึงชี้แจงภิกษุผู้สามารถสวดกรรมวาจาได้แม่นยำและสละสลวย ต้องพร้อมด้วยคุณสมบัต้อย่างไรบ้าง (๕๕)

- ตอบ** ได้แก่ คำเพียงสอง
- ยุติ** ได้แก่ คำประกาศบริการและตกลงของสงฆ์
- อนุสาวนา** ได้แก่ การอบรมกันในที่ประชุมสงฆ์ ไม่ต้องตั้งปฏิบัติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา
- อุปโลกน** ได้แก่ การอบรมกันในที่ประชุมสงฆ์ ไม่ต้องตั้งปฏิบัติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา

อุปสมบทปกขา ได้แก่ กุลบุตรผู้มุ่งอุปสมบท ๓

๖. ในสังข์เดียวกัน ภิกษุจะประชุมกันทำสังข์กรรมวันหนึ่ง ๒ ครั้งไม่ได้ ข้อนี้มีความจริงเป็นอย่างไร จึงอธิบาย (๕๖)

ตอบ มีความจริงเป็นอย่างนี้ คือ สังข์กรรมบางอย่าง เช่น อุโบสถ ปวารณา ฝึกปฏิบัติในสังข์เดียวกัน จะต้องพร้อมเพรียงกันทำ จะแยกกันทำ ๒ พวก ๒ ครั้งไม่ได้ แต่สังข์กรรมบางอย่าง เช่น อุปสมบทกรรม อัมภานกรรมจะทำได้โดยพลการก็ได้ ๓

๗. สังข์กรรมยอมวิบัติเพราะเหตุไรบ้าง ฝึก ๓ รูป ประชุมกันในสังข์สวดปาติโมกข์ ชื่อว่าวิบัติเพราะเหตุไร (๕๗)

ตอบ สังข์กรรมยอมวิบัติ (คือใช้ไม่ได้ แม้ทำแล้วก็เป็นอันทำ) เพราะเหตุ ๔ อย่าง คือ เพราะวิบัติบ้าง เพราะสังข์บ้าง เพราะประวัติบ้าง เพราะกรรมวาจาบ้าง ๓ ชื่อว่าวิบัติเพราะประวัติ ๓

๘. ในสังฆกรรมทั้ง ๔ นั้น การสวดอนุสาวนามีอยู่ในกรรมไหนบ้าง ในแต่ละกรรมนั้นให้สวดกี่ครั้ง (๔๘)

ตอบ มีอยู่ในยุติทุติยกรรม และยุติจตุตถกรรม ในยุติทุติยกรรมให้สวด ๑ ครั้ง ในยุติจตุตถกรรมให้สวด ๓ ครั้ง ๑

๙. สังฆกรรมแต่ละประเภท ทรงอนุญาตให้สังฆพร้อมเพรียงกันทำในที่เช่นไร (๔๗)

ตอบ อปโลกนกรรม ทรงอนุญาตให้สังฆพร้อมเพรียงกันทำในเขตสีมา หรือนอกเขตสีมาก็ได้ ๑

ยุติกรรม ยุติทุติยกรรม และยุติจตุตถกรรม ทรงอนุญาตให้สังฆพร้อมเพรียงกันทำในเขตสีมาเท่านั้น จะเป็นพัทธสีมาหรือพัทธสีมาก็ได้ ๑

๑๐. ภิกษุกรรม และอุกเขปนียกรรม คืออะไร จัดเป็นสังฆกรรมประเภทไหน (๔๗)

ตอบ **ภิกษุกรรม** คือ กรรมที่ภิกษุแจ้งให้สังฆทราบเพื่อปลงผมคนผู้มาขอบวชซึ่งยังไม่ได้ปลงผมมาก่อน และภิกษุจะปลงให้เอง ๑

อุกเขปนียกรรม คือ กรรมที่สังฆทำแก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติแล้ว ไม่ยอมรับว่าต้องอาบัติ เรียกว่าไม่เห็นอาบัติ หรือไม่ทำคืนอาบัติ หรือมีปฏิญญาไม่ยอมละอันเป็นการเสียสัตถัมมัญญา และทมิฬุสิถัมมัญญา ๑

ภิกษุกรรม จัดเป็น**อุปกนกรรม** ๑

อุกเขปนียกรรม จัดเป็น**ยุติจตุตถกรรม** ๑

๑๑. กรรมวาจาวิบัติเพราะสวดผิดฐานกรรมไหนอย่างไร (๔๑)

ตอบ คือ การสวดธัมมเป็นลิลิต ๑, สวดลิลิตเป็นธัมม ๑, สวดวิมุติเป็นนคคหิต ๑, สวดนคคหิตเป็นวิมุต ๑ ๑

๑๒. ในเวลาสวดกรรมวาจาเช่น กำหนดด้วยสังขณ้อยู่จนถึงบาลีคำใด อุปสมบทกรรมจึงนับว่าเป็นการสำเร็จ (๔๕)

ตอบ กำหนดด้วยสังขณ้อยู่จนถึงคำว่า **โส ภาสะย** ที่แปลว่า ท่านผู้นั้นพึงพุดท้ายอนุสาวนาที่ ๓ จึงนับว่าเป็นการสำเร็จ ๑

๑๓. แขนงที่มีสังฆาเสมยกันเรียกว่าอะไร มีประโยชน์อย่างไร (๔๖)

ตอบ เรียกว่า **สฆานสังฆาเสมย** ๑

มีประโยชน์อย่างนี้ คือภิกษุผู้อยู่ในเขตนี้ สติธิในอันจะเข้าอุโบสถ ปวารณา และสังฆกรรมร่วมกัน เป็นแดนที่กำหนดความพร้อมเพรียง ภิกษุผู้อยู่ในสีมาทั้งหมดเข้าประชุมกันเป็นสงฆ์ หรือนำฉันทัฬหะของภิกษุผู้ไม่มาเข้าประชุมเรียกว่า สังฆผู้พร้อมเพรียงกัน ๑

๑๔. การผูกพัทธสีมาในบัดนี้ สวิธีปฏิบัติอย่างไร (๔๒)

ตอบ การผูกพัทธสีมา สวิธีปฏิบัติดังนี้

๑. พื้นที่จะล้อมติดเป็นสีมาต้องได้รับอนุญาตจากบ้านเมืองก่อน
๒. ต้องประชุมภิกษุผู้อยู่ในเขตสีมา หรือนำฉันทัฬหะของเรอมมา
๓. สวดถอน
๔. เตรียมนิมิตไว้ตามทิศ
๕. เมื่อล้อมติดสีมา ต้องประชุมภิกษุผู้อยู่ในนิมิต
๖. ทักนิมิต
๗. สวดล้อมติดสีมา ๑

๑๕. **สีมาสังกระ** คืออะไร (๕๐) สีมาสังกระด้วยเหตุอะไรบ้าง (๔๒) ลงสังกระทำสังฆกรรมในสีมาเช่นนี้ได้หรือไม่อย่างไร (๕๐)

ตอบ คือสีมาที่ล้อมติดบเกี่ยวกับระหว่งสีมาล้อมติดไว้เดิมและสีมาล้อมติดขึ้นใหม่ ๑

สีมาสังกระด้วยเหตุ ๔ คือ

๑. สฆมตีสมาคาบเกี่ยวกับ
๒. วัตถุพาดพิงถึงกันในระหว่งสีมาทั้งสอง
๓. ลงส์ ๒ หมู่จะทำสังฆกรรมเวลาเดียวกัน แม้เว้นระหว่งแนวสงฆ์ให้ห่างกันพอได้ตามกำหนด
๔. ทำสังฆกรรมในเรือหรือแพที่ผูกกับหลักกับไม้ไผ่บดถึง หรือทำไม้ที่ไม่ได้กำหนดตามอุทกเขปน ๑

ลงสังทำสังฆกรรมในเขตสีมาเดิมได้ ทำในสีมาล้อมติดขึ้นใหม่ เป็นลิมกวิบัติ ใช้ไม่ได้ ๑

๑๖. สโมสรนางวาสลิตมา ตีจิวราวิปวาตลิตมา และ อุทกขปติลิตมา ได้แก้ลิตมาเช่นไร (๔๑,๔๔) ในการถอน และสละสลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมา และตีจิวราวิปวาตลิตมา มีวิธีปฏิบัติก่อนหลังอย่างไร (๔๕)

ตอบ สโมสรนางวาสลิตมา ได้แก้ ลิตมาที่มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์สลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมาด้วยกัน ภิกษุผู้อยู่ในเขตนั้นมีสิทธิในอันจะเข้าอุโบสถ ปวารณา และสังฆกรรมร่วมกัน สโมสรนางวาสลิตมานี้ ทรงพระพุทธานุญาตให้สลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมา เข้าลิตได้อีก เว้นบ้าน และอุปจารบ้านอันตั้งอยู่ในลิตมานั้น

ตีจิวราวิปวาตลิตมา ได้แก้ ลิตมาที่สงฆ์สลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมาได้จากไตรจิวราตีในเขตลิตมานั้น

อุทกขปติลิตมา ได้แก้ ลิตมาที่กำหนดเขตแห่งสามัคคีด้วยรั้วกำแพงคั่นคั่นมีอายุ และกำลังปานกลาง ฯ

ในการถอน ให้ถอนตีจิวราวิปวาตลิตมาก่อน ถอนสโมสรนางวาสลิตมาภายหลัง ในการสลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมาก่อน สละสลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมาภายหลัง ฯ

๑๗. ลิตมาเป็นหลักสำคัญแห่งสังฆกรรมอย่างไร พัทธลิตมากำหนดขนาดพื้นที่ไว้ อย่างไร (๔๘,๔๙)

ตอบ ลิตมาเป็นเขตประชุมของสงฆ์ทำการม พระศาสดาทรงมีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์พร้อมเพรียงกันทำภายในลิตมา เพื่อจะรักษาสามัคคีในสงฆ์ ฯ กำหนดขนาดพื้นที่ไว้อย่างนี้ คือ ไม่ให้สลิมตีสถานลิ่งวาสลิตมาเล็กเกินไปจนจุภิกษุ ๒๑ รูปจะไม่ได้และไม่ให้ใหญ่เกินไปกว่า ๓ โยชน์ ฯ

๑๘. วัตถุประสงค์ที่กำหนดเขตลิตมาสี่กัอย่าง อะไรบ้าง ปัจจุบันนิยมใช้วัตถุอะไรเป็นนิमित และวัตถุที่จะใช้เป็นนิमितนั้นได้มีกำหนดไว้อย่างไร (๔๔)

ตอบ มี ๔ อย่างคือ ภูเขา ๑, คีลา ๑, ป่าไม้ ๑, ต้นไม้ ๑, จอมปลวก ๑, พนทาง ๑, แม่น้ำ ๑, แม่น้ำ ๑, น้ำ ๑ ฯ

นิยมใช้คีลาเป็นนิमित มีกำหนดไว้ดังนี้ เป็นคีลาแท้ หินปนแร่ ใช้ได้ทั้งหมด ๑, เป็นคีลามีก่อนโตไม่ถึงตัวช้าง ขนาดเท่าศีรษะโคหรือกระบือเอื้อง ๆ ๑, เป็นคีลาแห่งเดียว ๑, อย่างเล็กขนาดเท่ากำกอนน้ำอ้อยหนัก ๓๒ ปละ ราก ๔ ซังก็ใช้ได้ ฯ

๑๙. สถานที่ที่เป็นลิตมาตามพระวินัยไม่ได้ มีหรือไม่ เพราะเหตุใด (๔๓) **ตอบ** ไม่มี เพราะในป่าที่ไม่มีบ้าน ก็จัดเป็นลิตมาตามลิตมา ในนามนภาที่ได้ขนาด ก็จัดเป็นอุทกขปติลิตมา ผืนแผ่นดินที่มีหมู่บ้านก็จัดเป็นคามาลิตมา แม้ลิตมาตริกซึ่งคั้นระหว่างมฆลิตมากับขณลิตมาก็จัดเป็นคามาลิตมา ฯ

๒๐. การทำกนิมิตในทิศทั้ง ๘ นั้น ทักทิลละหนถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุไร จึงเขียนคำทักกนิมิตในทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มาดู (๔๖)

ตอบ ไม่ถูกต้อง ฯ เขียนคำทักกนิมิตในทิศตะวันออกเฉียงเหนือมาโดยลำดับจนถึงนิมิตสุด ต้องวนไปที่กนิมิตในทิศตะวันออกเฉียงเหนือว่าดังนี้ **“อุตฺตราย อุนฺทิสาย นิมิตฺตํ”** ฯ

๒๑. วิสุคคามลิตมา พัทธลิตมา ได้แก้ลิตมาเช่นไร กลืน เป็นสังฆกรรมอะไร การรับลิตมา ตลอดจนถึงกรณ ต้องทำในลิตมาอย่างไร หรือทำนอกลิตมาได้ (๔๕)

ตอบ วิสุคคามลิตมา ได้แก้เขตที่สงฆ์ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตยกให้เป็นแผนกหนึ่งจากบ้าน **พัทธลิตมา** ได้แก้วิสุคคามลิตมานั้นเองอันสงฆ์ผูกแล้ว คือสมมติเป็น

สภานลิ่งวาสลิตมาแล้ว ฯ กลืน เป็นบัญญัติติดยกรรม ฯ การรับลิตมา การอุปโลกนเพื่อให้ผู้กลืน และการกรณกลืนทำในลิตมา หรือนอกลิตมาก็ได้ การสวดอยู่ติดยกรรมจากเป็นผู้กลืนต้องทำในลิตมาอย่างเดียว ฯ

๒๒. ภิกษุผู้สวดกรรมจากเป็นผู้กลืน มีทางสันนิษฐานอย่างไร (๔๒) **ตอบ** มีทางสันนิษฐาน ดังนี้

๑. ธรรมนิยมสวดอย่างอื่น มีสวดภาณวารเป็นต้น สวดทีละคู่ ในตัวเอง รูปหนึ่งอาจพลาดเป็นเล่ม ฯ

๒. สวดรูปเดียวอาจจะตกกลืน สวดคู่คงตกกลืนไม่พร้อมกัน เป็นอันทานกันอยู่

๓. เนื่องมาจากอุปสมบทคราวละคู่ สวดรูปหนึ่งสวดกรรมจากถ้าหวัชรับอุปสมบท

เปกขะรูปหนึ่ง ฯ

๒๓. กลืนแต่จะหือไม่เดาะ กำหนดรู้ด้วยอวาสาปติโพธและจิวราสลิโพธชาต หรือสังฆเจตวิจ

ตอบ **กลืนแต่จะ** กำหนดรู้ด้วยอวาสาปติโพธและจิวราสลิโพธชาต หรือสังฆเจตวิจ
กาลที่ชยาออกไปอีก ๔ เดือน กลืนไม่เดาะ กำหนดรู้ด้วยอวาสาปติโพธ หรือจิวรา
สลิโพธอย่างใดอย่างหนึ่งยังไม่ขาด และยังอยู่ในเขตจิวรากาล ที่ชยาออกไปอีก
๔ เดือน ฯ

๒๔. วัตที่ด้รับพระราชทานวิสุคคามสิมาและสร้างโรจอุโบลแล้ว ภายหลังหรือ
สร้างใหม่ จะต้องขอพระราชทานวิสุคคามสิมาใหม่หรือไม่ จงชี้แจง (๔๗)

ตอบ ถ้าสร้างอยู่ในเขตวิสุคคามเดิมที่ด้รับพระราชทานไว้ ไม่ต้องขอ
พระราชทานใหม่ แต่ถ้าสร้างพ้นเขตวิสุคคามสิมาที่กำหนดเดิมนั้น ต้องขอ
พระราชทานวิสุคคามสิมาใหม่ ฯ

๒๕. ทัพที่ว่า "บรรพชา" มีอธิบายว่าอย่างไร (๕๖) การบรรพชาและการ
อุปสมบท ถ้าเร็วด้วยวิธีอะไร นอกจากอภิพุกคคและผู้มีบรรพชาโทษแล้ว
บุคคลประเภทใดบ้างที่ถูกห้ามไม่ให้อุปสมบท (๕๐,๕๖)

ตอบ มีอธิบายว่า ทัพนั้น หมายถึงการบวชทั่วไป รวมทั้งอุปสมบทด้วยก็มี หมายถึงเอา
เฉพาะการบวชเป็นบุรพชโรคแห่งอุปสมบทก็มี หมายถึงถึงการบวชจำพึงเป็น
สภามณกรก็มี ฯ

การบรรพชาถ้าเร็วด้วยวิธีใดวิธีใดและกรรมนี้ และการอุปสมบทถ้าเร็วด้วยวิธีใด
จตุตถกรรมวาจา ฯ

- คือ
๑. คนไม่มีอุปัชฌาย์
 ๒. คนไม่มีบาตร คนไม่มีจิวร หรือไม่มีทั้งบาตรทั้งจิวร
 ๓. คนยังมีบาตร จิวร หรือยังมีทั้งบาตรทั้งจิวรเขามา ฯ
๒๖. ภิกษุผู้ด้รับสมมติจากสงฆ์ให้เป็นเจ้าหน้าทำการสงฆ์นั้น ๆ เรียกว่าอะไร

พึงสวดสมมติด้วยกรรมวาจาประเภทใด (๕๑)
ตอบ เรียกว่า เจ้าอธิการ ฯ
พึงสวดสมมติด้วยยุติติทุติยกรรมวาจา ฯ

๒๗. วัตตุสมมติในการอุปสมบทคืออะไร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัตินะไรบ้าง
(๔๘,๕๒)

ตอบ คือผู้จะเข้ารับการอุปสมบท ฯ
ประกอบด้วยคุณสมบัตินี้ ๕ ประการ คือ เป็นชาย ๑, มีอายุครบ ๒๐ ปี ๑, ไม่เป็น
มนุษย์วิบัติ เช่นถูกต้อน หรือเป็นกะเทย ๑, ไม่เคยทำอนัตริยกรรม ๑, ไม่เคยต้อง
ปราศิก หรือไม่เคยเข้ารีตเดียดริยทั้งที่เป็นภิกษุ ฯ

๒๘. คำว่า "เจ้าอธิการ" ในพระวินัยหมายถึงใคร มีกี่แผนก อะไรบ้าง การให้ภิกษุ
ถือเสนาสนะเป็นหน้าที่ของใคร ผู้ขึ้นพึงปฏิบัติอย่างไร (๕๓)
ตอบ หมายถึงภิกษุที่สงฆ์สมมติให้เป็นเจ้าหน้าทำกิจการของสงฆ์ มี ๕ แผนก ได้แก่
เจ้าอธิการแห่งจิวร ๑, เจ้าอธิการแห่งอาหาร ๑, เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ ๑, เจ้า
อธิการแห่งอาราม ๑, เจ้าอธิการแห่งคลัง ๑ ฯ

เป็นหน้าที่ของเจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ พึงปฏิบัติอย่างไร คือ เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะ
พึงกำหนดฐานะของภิกษุผู้ถือเสนาสนะว่า เป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย เป็นผู้ผู้อยู่ปกครองแก่
สงฆ์หรือหาไม่ได้ เป็นผู้ดูแลเรียนหรือประกอบกิจในทางใดบ้าง เป็นต้น แล้วพึงให้ถือ
เสนาสนะ ฯ

๒๙. ภิกษุผู้ควรด้รับสมมติให้เป็น**ภัตตทุเทศกะ** ต้องประกอบด้วยคุณสมบัตินะ
ไร ภัตตที่ควรแจกเฉพาะสมื่ก้อย่าง อะไรบ้าง (๕๔)

ตอบ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัตินี้คือ เว้นอคติ คือฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ
ภยาคติ ๑, รู้จักภัตตที่ควรแจกหรือสมควรแจก ๑, รู้จักลำดับที่พึงแจก ๑ ฯ
มี ๕ อย่างคือ

๑. **ฮาคันตภักตร** อาหารที่เขาถวายเฉพาะภิกษุฮาคันตภค
๒. **คณภักตร** อาหารที่เขาถวายเฉพาะภิกษุผู้จะไปอยู่ที่อื่น
๓. **คิลานภักตร** อาหารที่เขาถวายเฉพาะภิกษุอาพาธ
๔. **คิลานุปัฏฐกภักตร** อาหารที่เขาถวายเฉพาะภิกษุผู้พยาบาลไข้
๕. **ภิกษุภักตร** อาหารที่เขาถวายเฉพาะภิกษุผู้อยู่ในภิกษุที่เขาสร้าง

๓๐. วิทยุผู้เป็นเจ้าของนั้นเจ้าหน้าที่กิจการซึ่ง
ประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง และที่เป็นองค์เฉพาะกิจต้องประกอบด้วยองค์
อะไรบ้าง (๔๒)

ตอบ ต้องประกอบด้วยองค์ที่เป็นลักษณะทั่วไป ๔ ประการ คือ

๑. ไม่ถึงความกล้าเอียง เพราะความชอบพอ
 ๒. ไม่ถึงความกล้าเอียง เพราะความเกลียดชัง
 ๓. ไม่ถึงความกล้าเอียง เพราะความมกมาย
 ๔. ไม่ถึงความกล้าเอียง เพราะความกลัว ๆ
- ต้องประกอบด้วยองค์ที่เป็นลักษณะทั่วไป ๔ ประการแล้ว และรวมชื่อว่า เข้าในการ
ทำหน้าที่อย่างนั้นเข้าด้วย เป็น ๕ ประการ ๆ

๓๑. วิทยุผู้นับเข้าในจำนวนสงฆ์ทำกรรมนั้น ๆ ต้องเป็นวิทยุเช่นไร เวลาทำ
สังฆกรรม วิทยุที่อยู่ในสี่มาเดียวกัน นับเข้าในจำนวนสงฆ์ทำกรรมทั้งหมด
หรือไม่ จงอธิบาย (๔๕)

ตอบ ต้องเป็นวิทยุปกติ ไม่ถูกสงฆ์ยกเสียจากหมู่ด้วยอุกเขปณียกรรม มีสังวาสเสมอ
ด้วยสงฆ์ และเป็นสมานสังวาสของกันและกัน ๆ

ไม่ใช่ เพราะภิกษุที่เหลือนอกจากจำนวนผู้เข้ามาเข้ากรรม เป็นผู้ควรให้ฉันทะ สงฆ์ทำกรรม
เพื่อภิกษุใด ภิกษุนั้นก็ไม่นับเข้าในจำนวนสงฆ์ และไม่ใช้ผู้ควรให้ฉันทะแต่เป็นผู้ควร
เข้ากรรมนั้น ๆ

๓๒. กราณภลิน คืออะไร อธิบายพอเข้าใจ (๔๙,๕๐) พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้
กราณภลินได้ในเดือนใด (๕๒)

ตอบ คือเมื่อมีฟ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในเดือนกัณณฤกษ์ พอดีทำเป็นไตรจิวรีในเดือนหนึ่ง
ได้ สงฆ์พร้อมใจกันยกให้แก่ภิกษุรูปหนึ่ง ภิกษุผู้ได้รับผ่านเขาไปทำเป็นจิวรีแล้วเสร็จ
ในวันนั้นแล้วมาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ่านให้เพื่ออนุโมทนา วิทยุเหล่านี้อนุโมทนา
ทั้งหมดนี้คือ**กราณภลิน** ๆ

ทรงอนุญาตในกัณณฤกษ์ คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๑๒ ๆ

๓๓. วัดสังฆประชาพรชาวัดละ ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง ทายกประสงค์จะถวายภิกษุ
นิมนต์พระภิกษุในวันเดียวกันเพื่อรับภิกษุ เป็นภิกษุหรือไม่ เพราะเหตุใด
ในคัมภีร์บริวาร วิทยุผู้ควรภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไร บอกมา ๓ ข้อ
ตอบ ไม่เป็นภิกษุ เพราะองค์กำหนดสิทธิของภิกษุผู้จะภิกษุมี ๓ ข้อ เป็นผู้จำ
พรรษาถาวรในไตรมาศ ๑, อยู่ในอาวาสเดียวกัน ๑, วิทยุมีจำนวนตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป
๑ ๆ

ประกอบด้วยองค์ ๘ (เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ) รู้จักบุพพกรรม ๑, รู้จักถนอมจิวร ๑, รู้จัก
อธิษฐานจิวร ๑, รู้จักการภิกษุ ๑, รู้จักกติกาคือหัวข้อแห่งการเดาภิกษุ ๑, รู้จัก
ปติโพธกังวลเป็นเหตุยังไม่เดาภิกษุ ๑, รู้จักการเดาภิกษุ ๑, รู้จักอนิสถภิกษุ ๑ ๆ

๓๔. คำว่า "ภิกษุ" เป็นชื่อของอะไร มีชื่อเรียกอย่างไร เพราะเหตุใด (๕๖)
ตอบ เป็นชื่อของสังฆกรรมอย่างหนึ่ง ๆ

เพราะมีชื่อออกจากที่ตั้งที่ลาดหรือทางออก เพื่อชิงจิวรเย็บ ๆ
๓๕. การอุปโลกน์ และการสวดเพื่อให้ภิกษุ (๕๒) จัดเป็นสังฆกรรมประเภทใด
การภิกษุภลินด้วยภิกษุ ภิกษุภลิน (๕๒) จัดเป็นสังฆกรรมประเภทใด

ตอบ จัดเป็นอุปโลกนธรรม จัดเป็นบัญญัติทิติยกรรม ๆ

อิมาย สขภิกษุยา ภลิน อุตราภา ๆ

๓๖. ฟ้าที่ไม่ทรงอนุญาตให้ใช้เป็นผ้าภิกษุ ได้แก่ฟ้าเช่นไรบ้าง (๕๑,๕๔)
ตอบ เช่นนี้ คือ ฟ้าที่ไม่ได้เป็นลัทธิ เช่น ฟ้าที่ขอยืมเขามา ๑, ฟ้าที่ได้มาโดยอาการอัน
มิชอบ คือ ทำนิมิตได้มา พุดเสียบเคียงได้มา และฟ้าเป็นนิสถภิกษุ ๑, ฟ้าที่ได้มาโดย
บริสุทธิ แต่เก็บค้างคืนไว้ ๆ

๓๗. ในอุปสมบทกรรม **อภิปุคค** หมายถึงใคร จำแนกโดยประเภทมีเท่าไร
อะไรบ้าง (๕๑,๕๔)

ตอบ หมายถึงบุคคลที่ไม่สมควรแก่การอุปสมบท อุปสมบทไม่ขึ้น ถูกห้ามไม่ให้
อุปสมบทตลอดชีวิต ๆ

มี ๓ ประเภท เพศภิกษุเอง ไม่รู้ว่าเป็นชายหรือหญิง ๑, ประพฤติผิดพระธรรม
วินัย เช่น ส่าพระอรหันต์ ๑, ประพฤติผิดต่อกำเนิดของเขาเอง คือสักปิตามารดา ๑ ๆ

๓๘. ฝึกปฏิบัติรับอานิสถกฐิน เข้าบ้านในเวลาวิกาลโดยไม่บอกเวลา ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ เพราะเหตุไร (๔๘)

ตอบ ในกรณีที่ได้รับมณฑลแล้ว ไปในที่นิมนต์ ภายหลังภัตตรเข้าบ้านโดยไม่บอกเวลาไม่ต้องอาบัติ ซึ่งได้รับยกเว้นด้วยอานิสถกฐินที่เข้าเฝ้าไม่ต้องการ ตามลักษณะที่ ๖ แห่งเจลาการวรรค ในปาจิตติยกัมมที่ ๓

แต่ในกรณีที่มิได้รับนิมนต์เข้าบ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตติยกัมมตามลักษณะที่ ๓ แห่งรัตนวรรคในปาจิตติยกัมมที่ ยกเว้นในกรณีรับส่วน เช่น ฝึกชุธาพาธคุณเจเนน

๓๙. สงฆ์ผู้ทำกรรมในการให้ผ้ากฐิน มีกำหนดจำนวนอย่างไรบ้าง (๔๙) ที่กำหนดไว้อย่างนั้น มีพระพุทธรูปอะไรบ้าง (๕๐)

ตอบ มี ๕ รูปเป็นอย่างน้อย ๓ รูปเป็นสงฆ์ มีพระพุทธรูปประสงค์ว่า ฝึกชรูปหนึ่งเป็นบุคคลผู้รับผ้ากฐิน เหลืออีก ๔ รูปเป็นสงฆ์ กรามและอนุโมทนา จึงกำหนดอย่างนั้น

๔๐. บุคคลเช่นไร ห้ามบวชตลอดชีวิต (๕๑) อภัพบุคคลที่ถูกล้างอุปสมบทเพราะกระทำผิดต่อพระศาสนา มีกี่ประเภท ใครบ้าง (๕๒, ๕๓) บุคคลที่ถูกล้างบวช แต่บวชโดยไม่รู้ จะพึงแก้ไขอย่างไร (๕๔)

ตอบ อภัพบุคคล ไม่คู่ควรแก่การบวช ๓ ประเภท คือ คนฆ่าพระอรหันต์ ๑, คนทำร้ายภิกษุณี ได้แก่ผู้ข่มขืนภิกษุณีในอชฌาจาร ๑, คนลักเพศ คือคนถือเพศเป็นภิกษุเอง ๑, ฝึกชไปเข้ารีตเดียรฉัตร ๑, ฝึกชต้องปาราชิก ๑, ฝึกชทำสังฆเภท ๑, คนทำร้ายพระศาสดาจนถึงห้อยพระโลหิต ๑ พึงแก้ไขด้วยนาสนา คือขับออกเสีย ๓

๔๑. ฝึกชที่เรียกในบาลีว่า **ผู้เข้ากรรม** คือใคร และต้องประกอบด้วยคุณสมบัตินั้นอย่างไร (๕๕)

ตอบ คือฝึกชผู้เข้าไปจำนวนสงฆ์ทำกรรมนั้น ๆ ๓ เป็นฝึกชปกติ ไม่ถูกสงฆ์ข่มขืนจากหมู่ด้วยต้องประกอบด้วยคุณสมบัตินั้นคือ เป็นฝึกชปกติ ไม่ถูกสงฆ์ข่มขืนจากหมู่ด้วยอุกเขยียรกรรม มีสังวาสเสมอด้วยสงฆ์ และเป็นสมานสังวาสของกันและกัน ๓

๔๒. **บุรุษ** ฝึกชก่อนแต่อุปสมบท มีอะไรบ้าง กิจทั้งหมดนั้นที่จัดเป็นญัตติกรรมทั้งเป็นการสงฆ์ คือกิจอะไรบ้าง (๕๗)

ตอบ มีกิจให้พรพทา ขอนิสสัย ถืออุปัชฌายะ ขนานชื่อมงคลแห่งอุปสมบทาปะชยะบอกนามอุปชฌายะ บอกบาตรจีวร ส่งอุปสมบทาปะชยะให้บอกไปยื่นข้างนอก สมนติภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้ชักข้อมอุปสมบทาปะชยะถึงอันตราธิกรรม เรียกอุปสมบทาปะชยะเข้าสู่ในสงฆ์ ให้ขออุปสมบท สมนติภิกษุรูปหนึ่งสอยถายอุปสมบทาปะชยะถึงอันตราธิกรรมในสงฆ์ ๓

กิจเหล่านี้คือ การสมนติภิกษุรูปหนึ่ง เป็นผู้ชักข้อมอุปสมบทาปะชยะถึงอันตราธิกรรม การเรียกอุปสมบทาปะชยะเข้าในสงฆ์ การสมนติภิกษุรูปหนึ่งสอยถายอุปสมบทาปะชยะถึงอันตราธิกรรมในสงฆ์ จัดเป็นญัตติกรรมทั้งเป็นการสงฆ์ ๓

๕๓. ปัจฉิมกิจแห่งการอุปสมบทมีอะไรบ้าง ตอบเพียง ๒ ข้อ (๕๘)

ตอบ มี ๒ ข้อ (ตอบเพียง ๒ ข้อ) คือ วัดงาแต่เดิมนั้นที่ ๑, บอกประมาณแห่งฤดู ๑, บอกถวนแห่งวัน ๑, บอกถวนที่ ๑, บอกถวนที่ ๑, บอกถวนที่ ๑

๕๔. ไตรจีวร กำหนดให้เรียกผ้าว่า **อันตราสกล** เรียกผ้าทมหว่า **อุตราสกล** เรียกผ้าทาบว่า **สังฆาฎิ** ในเวลาไหนบ้าง ผ้า ๓ ผืนนั้น กำหนดให้เรียกว่า จีวร ในเวลาไหนบ้าง (๕๖)

ตอบ ในเวลาดังต่อไปนี้ คือ ในเวลาบอกบาตรจีวรแก่อุปสมบทาปะชยะ ในเวลาอธิษฐานเป็นผ้าครอง ในเวลาปัจจุธรรม์ และในเวลากรามภิกษุ ๓ ในเวลาผ้า ๓ ผืนนั้น เป็นนิสสัยคือเพราะอยู่ปรกติ ค่าเสียสละเรียกว่าจีวรทกพื้น และในเวลาผ้าเหล่านั้นเป็นอดีตเรกจีวร คำกัปปิ คำถอนวิกักรวมเรียกว่าจีวรทั้งสิ้น ๓

๕๕. ฝึกช ๒ ฝ่ายก่อวิวาทเพราะปรารถนาดีก็มี เพราะปรารถนาดีก็มี อยากทราบว่าจะอย่างไรชื่อว่าการวิวาทเพราะปรารถนาดี อย่างไรชื่อว่าการวิวาทเพราะปรารถนาดี (๕๙)

ตอบ ผู้ก่อวิวาทเพราะเห็นแก่พระธรรมวินัย ผู้หนึ่งชื่อว่าทำด้วยปรารถนาดี ผู้ใดตั้งวิวาทด้วยวิภูษณานะ แม้รู้ว่าผิดก็ขึ้นทำ ผู้หนึ่งชื่อว่าทำด้วยปรารถนาดี ๓

๕๔. การทำกรรมดีชดเชยกรรมเป็นต้น แก่ภิกษุหรือคฤหัสถ์ ควรปฏิบัติอย่างไร

จึงจะไม่เป็นทางนำมาซึ่งความแตกสามัคคี (๔๔)

ตอบ พึ่งตั้งอยู่ใน**มัตถัญญา** ความเป็นผู้รู้จักประมาณ **กาลัญญา** ความเป็นผู้รู้จักกาล **บุคคลัญญา** ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ดำริโดยรอบคอบแล้วจึงทำ ไม่พึงใช้อำนาจที่ประทุษร้าย เป็นทางนำมาซึ่งความแตกสามัคคี เช่น พวกภิกษุชาวโกศลมีผู้ได้ทำมาแล้ว ฯ

๕๕. การคว่ำบาตรในทางพระวินัยหมายถึงอะไร(๔๓) และจะหยาบบาตรได้เสียไร (๕๐) การคว่ำบาตรนี้ ลงศัพทาแก่ผู้ประพฤติชั่วไร บอกมา ๓ ข้อ (๕๓)

ตอบ หมายถึง การไม่ให้คบค้าสมาคมด้วยลักษณะ ๓ ประการ คือ ไม่รับบิณฑบาตของเธอ ๑, ไม่รับนิมนต์ของเธอ ๑, ไม่รับไทยธรรมของเธอ ๑ ฯ

เมื่อผู้ถูกคว่ำบาตรนั้นละโทษนั้นแล้ว กลับประพฤติดี ฯ

ทำแก่คฤหัสถ์ (เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ) ขวนขวายเพื่อไม่ใช้ลามกแห่งภิกษุทั้งหลาย ๑, ขวนขวายเพื่อไม่ประทุษร้ายแก่ภิกษุทั้งหลาย ๑, ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ห่างแห่งภิกษุทั้งหลาย ๑, ดำว่าเปรียบเปรยภิกษุทั้งหลาย ๑, ขูยภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน ๑, กล่าวติเตียนพระพุทธรูป ๑, กล่าวติเตียนพระธรรม ๑, กล่าวติเตียนพระสงฆ์ ๑ ฯ

๕๖. ภิกษุผู้เป็นโจทก์ จงใจหาความเท็จใส่ภิกษุอื่น และภิกษุผู้เป็นจำเลย จงใจปกปิดความประพฤติเสียของตนด้วยให้การเท็จ ลงศัพพิณิคหะด้วยกรรมอะไร (๕๕)

ตอบ ลงศัพพิณิคหะทำ ดัชนีกรรม แก่ภิกษุผู้เป็นโจทก์ และตัดสินปายการกรรม แก่ภิกษุผู้เป็นจำเลย ฯ

๕๗. **วุฏฐานวธี** แปลว่าอะไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง ในการทำวุฏฐานวธีแต่ละอย่างนั้น ต้องการสงฆ์จำนวนเท่าไร (๕๔)

ตอบ แปลว่าระเบียบเป็นเครื่องออกจากอาบัติ ประกอบด้วย ปริวาส มานัต ปฏิกัสนา และอัพमान ฯ

การให้ปริวาส ให้มานัต และทำปฏิกัสนาต้องการสงฆ์จตุรกร การให้อัพमान ต้องการสงฆ์สทิวรกร ฯ

๕๘. **สังฆราชี** คืออะไร (๕๐)

ตอบ คือ การที่ภิกษุแตกกันเป็น ๒ ฝ่าย เพราะมีความเห็นปรารภพระธรรมวินัยผิดแผกกันจนเกิดเป็นวิวาทาภิกรรมขึ้น หรือมีความปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ ยิ่งหย่อนกว่ากัน เกิดรังเกียจกันขึ้น แต่ยังไม่แยกทำอุโบสถ ปวารณา หรือสังฆกรรมอื่น ฯ

๕๙. ปริวาส คืออะไร มานัต คืออะไร (๕๕)

ตอบ **ปริวาส** คือ การประพฤติวัตรพิเศษอย่างหนึ่งเท่าจำนวนวันที่ปกปิดอาบัติไว้ก่อนจะประพฤติมาบัดต่อไป ฯ

มานัต คือ การประพฤติวัตรพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นเวลา ๖ ราตรีเพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส ฯ

๖๐. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ๑. ปฏิจฉินนาบัติ ๒. อันตราบัติ (๕๓)

ตอบ **ปฏิจฉินนาบัติ** หมายถึง อาบัติที่ภิกษุต้องแล้วปกปิดไว้

อันตราบัติ หมายถึง อาบัติสังฆาทิเสสที่ภิกษุต้องเข้าอีกระหว่างประเพณีวุฏฐานวธี ฯ

๖๑. เมื่อมุ่งถึงพระพุทธรูปยู่ติ ภิกษุผู้ได้ชื่อว่าปฏิบัติเพื่อความตั้งอยู่ยั่งยืนแห่งพระธรรมวินัย ควรปฏิบัติเช่นไร (๕๗)

ตอบ ควรปฏิบัติอย่างนี้ คือ ตั้งอยู่ในลัทธิธรรม ใครความบริสุทธิ์ อาบัติที่ไม่ควรต้องอย่าต้องอาบัติ ที่ต้องแล้วพึงทำคืนเสีย เช่นนี้จักเป็นผู้มีศีลเสมอดด้วยพรหมจารีทั้งหลาย ชื่อว่าปฏิบัติเพื่อความตั้งอยู่ยั่งยืนแห่งพระธรรมวินัย ฯ

๖๒. ภิกษุเมื่อลาสิกขา ต้องทำเป็นภิกษุลักษณะด้วยการกล่าวคำปฏิญาณตนเป็นผู้นอกจากภิกษุต่อหน้าใครได้บ้าง และทำอย่างไรจึงเป็นภิกษุลักษณะ (๕๐)

ตอบ ต่อหน้าภิกษุด้วยกันหรือคนอื่นจากภิกษุก็ได้ ฯ

ปฏิญาณตนดังนี้ คือ

พร้อมด้วยจิต คือทำด้วยตั้งใจเพื่อลาสิกขาจริง ฯ

พร้อมด้วยกาล คือด้วยคำเด็ดขาด ไม่ใช่ว่าพึง ไม่ใช่ปรักป

พร้อมด้วยประโยค คือปฏิญาณด้วยตนเอง

พร้อมด้วยบุคคล คือผู้ปฏิญาณและผู้รับปฏิญาณเป็นคนปกติ

พร้อมด้วยความเข้าใจ คือผู้รับปฏิญาณเข้าใจคำมั่นในทันที ฯ

๖๓. ใครเป็นผู้ทำลายลงให้แตกกัน หรือเป็นผู้ชวนขวายเพื่อทำลายลงก็ได้ เหตุที่
ลงจะแตกกันมีอะไรบ้าง (๕๒) จะป้องกันได้ด้วยวิธีอย่างไร (๕๓)

ตอบ ฝึกผู้ปกครองให้แตกกัน อยู่ในสี่มาเดียวกันเท่านั้น ย่อมอาจทำลาย
ลงให้แตกกันเป็นก็เป็นพวกได้ นางภิกษุณี ลิกขมานา สกมเนร สกมเนรี อุบลาก
อุบลิกา ทาอาจทำลายลงให้แตกกันได้ เป็นได้เพียงขวนขวาย เพื่อทำลายลง
เท่านั้น ฯ

๖๔. วิชาพาณิชยกรรมที่วิจิตรวิเศษกว่ากันแล้วเกิดเป็นอินทรีย์ ๑,
จะป้องกันได้ด้วย ๒ วิธี คือ ต้องส่งเสริมและกวาดล้างความประพฤติของภิกษุ
ความเห็นชอบเหมือนกัน ๑, ต้องส่งเสริมและกวาดล้างความประพฤติของภิกษุ
ทั้งหมดให้เหมือนกัน ไม่ให้เป็นทางรังเกียจกัน ๑ ฯ

๖๕. วิชาพาณิชยกรรมที่วิจิตรวิเศษในสงฆ์มีอะไรบ้าง จะเลือกภิกษุบางรูปหรือเป็นคณะ
หรือเป็นสงฆ์ให้แยกกันด้วย ซึ่งเรียกว่า **อุพพาทิกาวี** ผู้ที่ควรได้รับเลือกใน
วิธีนี้ ต้องมีองค์คุณกี่อย่าง อะไรบ้าง (๔๐)

ตอบ ต้องมีองค์คุณ ๑๐ อย่างคือเป็นผู้มีศีล ๑, เป็นผู้บริสุทธิ์ ๑, เป็นผู้ทรงปาติโมกข์ ๑,
เป็นผู้ตั้งมั่นในพระวินัยไม่คลอนแคลน ๑, เป็นผู้เอาใจแข็งให้คว้าวาเข้าใจ และ
เลื่อมใส ๑, เป็นผู้ฉลาดเพื่อยังอินทรีย์ที่เกิดขึ้นให้ระงับ ๑, รู้เรื่องอินทรีย์ ๑, รู้เหตุ
อินทรีย์ ๑, รู้การตัดอินทรีย์, รู้ทางตัดอินทรีย์ ๑ ฯ

๖๖. การ**ทำนาสนา** คือการทำเช่นไร บุคคลที่ทรงอนุญาตให้นาสนามีประเภท
ใดบ้าง

ตอบ คือการยังบุคคลผู้ไม่เคารพเทพ ให้ละเพศเสีย ฯ

- บุคคลที่ทรงอนุญาตให้นาสนามี ๓ ประเภท คือ
- ๑. ภิกษุผู้ต้องอันติมาตุณแล้ว ยังปฏิบัติญาณเป็นภิกษุ
 - ๒. บุคคลผู้อุปสมบทใหม่ขึ้น ได้รับอุปสมบทแต่สงฆ์
 - ๓. สามเณรผู้ประกอบตัวของค์ ๑๐ ข้อได้ข้อหนึ่ง เช่นเป็นผู้มกมลลาภชีวิตลัดตัว
เป็นต้น ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คืออะไร (๕๐)

ตอบ คือ กฎหมายฉบับหนึ่งว่าด้วยคณะสงฆ์ มีศักดิ์รองลงมาจากรัฐธรรมนูญ ฯ
๒. องค์การปกครองคณะสงฆ์สูงสุด คืออะไร (๕๖, ๕๒) ใครเป็นประธาน
ตอบ คือ มหาเถรสมาคม ฯ

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เป็นประธาน ฯ
๓. มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่อะไรบ้าง (๔๘, ๔๔)

ตอบ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ก) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
 - ข) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
 - ค) ควบคุมและส่งเสริมการศึกษา การศึกษาลงเคราะห์ การเผยแพร่
การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
 - ง) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
 - จ) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น ฯ
๔. การกรมการมหาเถรสมาคมดำรงอยู่ในตำแหน่งคราวละกี่ปี (๕๑, ๕๒, ๕๓)
- ตอบ การกรมการที่เป็นสมเด็จพระราชาคณะ ไม่มีกำหนดเวลา
กรมการที่สมเด็จพระราชาทรงแต่งตั้ง ดำรงอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ฯ

๕. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ใครเป็นผู้สถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ตอบ
โดยอ้างมาตรา คำว่า คณะสงฆ์ และคณะสงฆ์อื่น แห่งมาตรา ๕ ทวิ ใน
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์หมายถึงใคร (๕๕)

ตอบ มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง ฯ

คณะสงฆ์ หมายถึงบรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ ตาม
พระราชบัญญัติ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติ
ศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร ฯ

คณะสงฆ์อื่น หมายถึงบรรดาบรรพชิตินิกายหรือนิกายอื่น ๆ

๖. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการมหาเถรสมาคมคือใคร (๔๕,๔๓)

ตอบ คืออธิบดีกรมการศาสนาโดยตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๓ ความว่า ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขานุการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง ។

๗. ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กำหนดองค์ประกอบมหาเถรสมาคมไว้อย่างไร (๔๕,๔๖,๔๔)

ตอบ กำหนดไว้ดังนี้ สมเด็จพระสังฆราช ทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูป เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชวาทะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง มีจำนวนไม่เกิน ๑๒ รูป เป็นกรรมการ ។

๘. ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดเจ้าคณะปกครองสงฆ์ไว้กี่ชั้น ใครบ้าง (๔๒)

ตอบ กำหนดไว้ ๕ ชั้น คือ เจ้าคณะใหญ่ ๑, เจ้าคณะจังหวัด ๑, เจ้าคณะอำเภอ ๑, เจ้าคณะตำบล ๑ ។

๙. ตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ให้จัดแบ่งเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคไว้อย่างไร (๕๑,๔๔)

ตอบ แบ่งดังนี้ คือ ภาค ๑, จังหวัด ๑, อำเภอ ๑, ตำบล ๑ ส่วนจำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม ។

๑๐. ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้พระภิกษุละสมณเพศในกรณีใดบ้าง (๔๘)

ตอบ ในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้
ก) ต้องคำวินิจฉัยตามกฎหมายตรา ๒๕ ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น

ข) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา

ค) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

ง) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ។

๑๑. คณะสงฆ์จะตั้งเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมได้หรือไม่ อย่างไร (๔๕)

ตอบ ไม่ได้ ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ ความว่า คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ។

๑๒. พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรมเมื่อทำผิดเช่นไร และผู้ได้รับนิคหกรรมให้สึกต้องสึกภายในระยะเวลาเท่าไร (๔๙,๔๔)

ตอบ เมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงโทษแก่ภิกษุนั้นจะต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย ។

ต้องสึกภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น ។

๑๓. ภิกษุรูปหนึ่งต้องคำพิพากษาคดีถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ภิกษุนั้นจะต้องปฏิบัติตามอย่างไร ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตราไหน (๔๖)

ตอบ ภิกษุนั้นต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ។

ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ។

ถ้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ។

๑๔. พระภิกษุจะไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งเลยได้หรือไม่ อย่างไร (๔๙,๔๔)

ตอบ ไม่ได้ ។

ตามมาตรา ๒๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๕

๑๕. ศาสนสมณบัณฑิตมีกี่ประเภท อะไรบ้าง ใครเป็นผู้มีอำนาจดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ (๔๗,๔๓,๔๒)

ตอบ มี ๒ ประเภท ตามมาตรา ๔๐ คือ
๑. ศาสนสมณบัณฑิตกลาง ได้แก่ ทรัพลีลาของพระศาสนาซึ่งมีใช้ของวัดได้วัดหนึ่ง ។ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีอำนาจดูแลรักษาและจัดการ
๒. ศาสนสมณบัณฑิตของวัด ได้แก่ ทรัพลีลาของวัดใดวัดหนึ่ง ។ ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ។

๑๖. ผู้ใดใส่ความคนละสงฆ์หรือคณะสงฆ์อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก มีโทษอย่างไร (๕๐)

ตอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ๗

๑๗. ผู้ที่มีที่ตั้งใจให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรืออุกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ กระทำการบรรพชกอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษอย่างไร (๕๕)

ตอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ๗

๑๘. เจ้าอาวาส ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ ใครเป็นผู้แต่งตั้ง เจ้าอาวาสผู้ได้รับแต่งตั้งมีหน้าที่อย่างไร (๕๓)

ตอบ สมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ๗

เจ้าอาวาสมีหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ดังนี้

๑. บำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
 ๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคมข้อบังคับระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
 ๓. เป็นธุระในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
 ๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ๗
 ๑๙. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้วัดมีเท่าไร อะไรวัดบ้าง ที่เดิมที่เป็นสมบัติของวัดมีเท่าไร บอกมาให้ครบ (๕๒)
- ตอบ วัดมี ๒ อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ๑, สำนักสงฆ์ ๑ ๗
- ที่ดินที่เป็นของวัดมี ๓ ประเภท คือ ที่วัด ๑, ที่ธรณีสงฆ์ ๑, ที่กัลปนา ๑ ๗

๒๐. พระราชบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มาตรา ๓๑ ความว่าอย่างไร (๓๙)

ตอบ มาตรา ๓๑ มีความว่า วัดมี ๒ อย่าง คือ

๑. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

๒. สำนักสงฆ์ ๗

๒๑. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา และที่ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ที่เขนโร (๕๖,๕๒) นาย ก ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสให้เข้าปลูกบ้านอยู่อาศัยในที่ดินนั้นนาน

เกินสิบปี ภายหลังจะยึดที่ดินนั้นเป็นสมบัติส่วนตัว จึงยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัด โดยอ้างสิทธิครอบครองได้หรือไม่ เพราะเหตุไร (๕๘) ในกรณีอุปเลกวัด ทรพย์ลินของวัดนั้นจะพึงตกแก่ใคร (๕๓) เจ้าพนักงาน ตามความใน

ประมวลกฎหมายอาญา ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้แก่ใคร (๕๖,๕๔) ตอบ ที่วัดคือที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น ที่ธรณีสงฆ์คือที่ตั้งเป็นสมบัติของวัด ที่

กัลปนาคือที่ตั้งผู้ทศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา ที่ศาสนสมบัติกลางคือที่ตั้งเป็นทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งของวัดใดวัดหนึ่ง ๗

ไม่ได้ เพราะมาตรา ๓๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า ห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อสู้กับวัด หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นวัด ที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ๗

ให้ตกเป็นของศาสนสมบัติกลาง จะแบ่งให้ใครไม่ได้ (มาตรา ๓๒ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕) ๗

ได้แก่พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวการจักร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๕๕) ๗

๒๒. ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง จะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ได้หรือไม่ มีหลักปฏิบัติอย่างไร (๕๗)

ตอบ สามารถโอนได้มีหลักปฏิบัติตามความในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๓๕ ๗

ตมฺหฺย อุตฺทิตฺโต โลโก **ชราย ปริวาริตฺโต**
มจฺจุณา ปิตฺโต โลโก **ทกุเข โลโก ปตฺติวุตฺติโต.**

โลกถูกตีหมากรอกขึ้น ถูกขรธาตีอ้อมไว้ ถูกมฤตยูบีตได้
จึงตั้งอยู่ในทุกข์. (พุทธ) ถ. ส. ๑๙/๕๕.

ปนาปทาเย ฌมเต มนาปี **อคุคฺคฺสฺส ทาทา ฌมเต ปฺนคฺคํ**
วรฺคฺคฺสฺส ทาทา วรฺคฺคํ จ โหติ **เสฏฺฐนฺุทโท เสฏฺฐนฺุเปตฺติ สฺวานํ.**
ผู้ให้ของขอบใจอ้อมได้ของขอบใจ ผู้ให้ของเลิศยอมได้ของเลิศ ผู้ให้ของดียอมได้ของดี
ผู้ให้ของประเสริฐ ยอมถึงฐานะอันประเสริฐ. (พุทธ) อัง. ปญจก. ๒๒/๕๖.

ชិขฺฉจฺญา ปรมมา โรคฺคา **สงฺขารวา ปรมมา ทฺกฺขา**
เอตํ ตฺวา ยถาญฺติ **นิพฺพานํ ปรมํ สฺขํ.**

ความทิวเป็นโรคอย่างยิ่ง สังขารเป็นทุกข์อย่างยิ่ง
รู้ชื่อนั้นตามเป็นจริงแล้ว ตบเสียดได้ เป็นสุขอย่างยิ่ง. (พุทธ) พุ. ธ. ๒๕/๔๒.

มคฺคานญฺจฺจฺจฺโค โสญฺโฆ **สจฺจจฺานํ จตฺุโร ปทา**
วิราโค โสญฺโฆ ธมฺมานํ **ทิปทานญฺจ จกฺขุมา.**

บรรดาทางทั้งหลาย ทางมีองค์ ๘ ประเสริฐสุด,
บรรดากลั้วจะทิ้งหลาย บท ๔ ประเสริฐสุด,
บรรดาธรรมทั้งหลาย วิราคะธรรมประเสริฐสุด,
และบรรดาลั้ว ๒ เท่าทั้งหลาย พระพุทธเจ้าผู้มีจักขุประเสริฐสุด.
(พุทธ) พุ. ธ. ๒๕/๕๑.

สมเด็จพระญาณสังวรมหาเถร (สุก โกเถื่อน)

สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
ปฐมเจ้าอาวาส แห่งวัดราชสิทธิธาราม (พลับ)
แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ **โก ทิ นาโถ ปโร ลินฺยา**
อตฺตนา หิ สฺุทฺตเนตน **นาถํ ฌมตฺติ ทฺลฺลภํ.**

ตนแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเถาะจะเป็นที่พึ่งได้
ก็บุคคลมีตนฝึกฝนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่ไต่ยาก. (พุทธ) พุ. ธ. ๒๕/๓๖.